

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΑΡΧΙΚΗ ΕΧ ΑΝΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Εργαστήριο Κλινικής
Νευροφυσιολογίας

Μανιοπουλος Δημήτριος
Εξωτερικός Αξιολογητής

Έκδοση 2.0 – 20 Μαΐου 2008

Το παρόν παραδοτέο θα υλοποιηθεί στα πλαίσια του έργου Επιμόρφωση εκπαιδευτικών – γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες Μέτρο 1.1: «Βελτίωση των συνθηκών ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα ατόμων ειδικών κατηγοριών» Ενέργεια 1.1.4: «Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία»

Πληροφορίες Εγγράφου

Κωδικός Παραδοτέου:	Π.0.01
Τίτλος Παραδοτέου:	Μεθοδολογία υλοποίησης
Συμβατική Ημερομηνία Παράδοσης:	20/05/08
Πραγματική Ημερομηνία Παράδοσης:	20/05/08
Όνομα Αρχείου:	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΑΡΧΙΚΗ ΕΧ ΑΝΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.doc
Έκδοση:	V.02
Κατάσταση:	Τελικό

Πακέτο Εργασίας:	ΠΕ.4
Συντάκτης:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Συνεισφέροντες:	Δημήτρης Μανιόπουλος, Μανώλης Τσιπουρλιάνος, Σοφία Κιουσελόγλου

Έγκριση Οριστικής Αποδέσμευσης:	20/05/08
Υπεύθυνος Διασφάλισης Ποιότητας:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Υποβολή για Έλεγχο Ποιότητας:	20/05/08
Υπεύθυνος Π.Ε.:	Δημήτριος Μανιόπουλος
Ολοκλήρωση Παραδοτέου:	20/05/08
Συντάκτης:	Δημήτριος Μανιόπουλος

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ

**ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΧ ΑΝΤΕ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

© Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2008
Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας .

Περιεχόμενα

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
1.1	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ.....	5
1.2	ΑΝΑΦΟΡΕΣ	5
2	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	6
2.1	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	6
2.2	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ – ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	10
3	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	18
4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΜΕΤΡΟΥ.....	24
4.1	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	26
4.2	ΕΙΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ.....	31
4.3	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	39
4.4	ΛΟΙΠΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	40
4.5	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	42
4.6	ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ (ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΣΗΣ) - ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	43
5	ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	45
5.1	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	52
5.2	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	54
5.3	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΓΜΑ.....	57

1 Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και Αντικείμενο

Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι να αναδείξει θέματα στρατηγικής, σχεδιασμού και εφαρμογής που μπορούν να βελτιώσουν τις προοπτικές επιτυχίας δράσεων που σχετίζονται με την εκπαίδευση γονέων και εκπαιδευτικών με κοινή αναφορά τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, καθώς και να μεγιστοποιήσει τις επιδράσεις παρομοίων δράσεων.

Η συγκεκριμένη αξιολόγηση της παρούσας δράσης ανατέθηκε σε εξωτερικό αξιολογητή, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Τεχνικό Δελτίο του έργου, με απόφαση του Εργαστηρίου Κλινικής Νευροφυσιολογίας, ύστερα από διενέργεια πρόχειρου διαγωνισμού που διενεργήθηκε στις 30/4/2008 και πρακτικό κατοχύρωσης της Επιτροπής Διαγωνισμών με αριθμό πρωτοκόλλου 32464/07-05-2008.

Το παρόν είναι το πρώτο παραδοτέο της εξωτερικής αξιολόγησης (υπάρχουν και οι ενδιάμεσες μελέτες οι οποίες διενεργήθηκαν ad-hoc μετά από αίτημα του εργαστηρίου) και βασίζεται στη μεθοδολογία που προτάθηκε από τον εξωτερικό αξιολογητή και εγκρίθηκε από τις δομές του ΑΠΘ, και συγκεκριμένα από το Εργαστήριο Κλινικής Νευροφυσιολογίας, με την ικανοποίηση των όρων του τεχνικού δελτίου του ΕΠΕΑΕΚ.

Η τελική μελέτη αποτίμησης προς τον φορέα ελέγχου του προγράμματος θα περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

1. Εκτίμηση των σημαντικότερων επιπτώσεων από την υλοποίηση του Προγράμματος στους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.
2. Διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων δράσης στο μέλλον αναφερόμενοι και σε παραδείγματα πρακτικών του εξωτερικού.

1.2 Αναφορές

Το τεχνικό δελτίο του έργου και το συνοδευτικό αυτού έντυπο

Μανιοπουλος Δ. 2007. 1. *Οργάνωση των Εργασιών Υλοποίησης διαχείρισης και εφαρμογής του έργου - πράξης.*

Μανιοπουλος Δ. 2008. 3. *Τεχνική και οικονομική προσφορά*

2 Προτεινομένη μεθοδολογία και περιεχόμενο αξιολόγησης

2.1 Μεθοδολογία αξιολόγηση – Γενικές αρχές αξιολόγησης

Οι βασικοί άξονες στην βάση των οποίων θα πραγματοποιηθεί η έρευνα και η αποτίμηση είναι οι εξής:

1. Σε επίπεδο σκοπιμότητας και αναγκαιότητας του μέτρου και της συγκεκριμένης δράσης, διερευνήθηκαν η σημασία της παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις επιδράσεις αρχικά σε τοπικό επίπεδο, Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και κατόπιν, με την εκτενέστερη εφαρμογή των συγκεκριμένων προγραμμάτων, σε Πανελλαδικό επίπεδο, εξετάζοντας:
 - a. τον πραγματικό ενδιαφέρον των συνεργαζόμενων φορέων για την ανάπτυξη και εκτενέστερη εφαρμογή παρόμοιων δράσεων.
 - b. την συνεισφορά της δράσης προς τον προσανατολισμό των εκπαιδευόμενων προς την αξιοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και γνώσεων.
 - c. την συνεισφορά της δράσης προς την βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών, προώθηση της ισότητας και ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
2. Σε επίπεδο προσανατολισμού των εκπαιδευόμενων προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης εξετάζοντας:
 - a. τους λόγους συμμετοχής στο συγκεκριμένο πρόγραμμα
 - b. τις ενέργειες του εκπαιδευόμενου με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης
 - c. τις ιδιαίτερες συνθήκες και πολιτικές αντιμετώπισης
3. Σε επίπεδο επιπτώσεων από την εφαρμογή του μέτρου θα διερευνηθούν τα εξής:
 - a. Η επίδραση του προγράμματος στην διαμόρφωση νέων πεδίων διδασκαλίας για παιδιά με αναπηρίες
 - b. Οι επιδράσεις της εφαρμογής της δράσης στην οργάνωση και λειτουργία των υποστηρικτικών δομών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

- c. Ο βαθμός προτυποποίησης της διαδικασίας και οι δυνατότητες εφαρμογών σε γενικότερα πλαίσια
4. Σε επίπεδο διαδικασιών που ακολουθήθηκαν από το ΕΠΕΑΚ αναφορικά με όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του προγράμματος αξιολογήθηκαν:
- a. η ποιότητα της ενημέρωσης
 - b. η πληρότητα των διαδικασιών.

Η μεθοδολογία η οποία χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια του έργου θα περιλαμβάνει τα εξής κύρια χαρακτηριστικά:

1. τμηματοποίηση του πληθυσμού των επιμορφωμένων ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ ανάλογα με την ειδικότητα
2. δειγματοληψία και απογραφή
3. εργαλεία έρευνας
4. στατιστική ανάλυση
5. εξέταση δευτερογενών αναφορικά με την επίδραση των διδακτικών μεθόδων στις επιμέρους μαθησιακές δυσκολίες.

Αναλυτικότερα:

Τμηματοποίηση εκπαιδευτικών – γονέων και γονέων με παιδιά με αναπηρίες και δειγμάτων έρευνας - Δειγματοληψία και απογραφή

Η δειγματοληψία σχετίζεται με το είδος των πληροφοριών που θα συλλεχθούν και το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί κατά την διάρκεια της έρευνας. Αναλυτικά συμμετέχουν οι παρακάτω δυο ομάδες:

1. Οι εκπαιδευτικοί που μετέχουν στο πρόγραμμα
2. Οι γονείς που μετέχουν στο πρόγραμμα

Είναι σημαντικό να τονιστεί πως κατά τη διάρκεια της έρευνας, υπάρχει μέριμνα ώστε η ενημέρωση των ερωτώμενων να είναι πλήρης τόσο ως προς τους σκοπούς της έρευνας που θα πραγματοποιηθεί, όσο και με συγκεκριμένες οδηγίες για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων στην αρχική επικοινωνία μαζί τους.

Εργαλεία έρευνας

Βασικά εργαλεία της έρευνας αποτελούν τα ερωτηματολόγια και η μηχανογραφική εφαρμογή υποδοχής και επεξεργασίας των δεδομένων.

Τα ερωτηματολόγια θα δομηθούν σε ενότητες και περιλάμβαναν ερωτήσεις καταγραφής άμεσα μετρήσιμων στοιχείων και ενότητες συλλογής ποιοτικών στοιχείων. Τα ερωτηματολόγια θα σταλθούν στον ερωτώμενο και ηλεκτρονικά ώστε με την επιστροφή τους να υπάρχει μια πρώτη επεξεργασία από την ομάδα έργου. Το αποτέλεσμα της επεξεργασίας θα χρησιμοποιηθούν στην διενέργεια της συνέντευξης,

Στη διάρκεια της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν τρεις τύποι καταγραφής ανάλογα με τον ορισμό της μονάδας του πληθυσμού:

1. Τον μεμονωμένο εκπαιδευτικό
2. Το μεμονωμένο γονέα

Παρακάτω θα αναλυθεί το περιεχόμενο των ερωτηματολογίων, ενώ στο παράρτημα είναι προσαρτώμενα τα περιεχόμενα αυτών, για λόγους πληρότητας και επιστημονικής τεκμηρίωσης.

Το δεύτερο εργαλείο έρευνας το οποίο θα χρησιμοποιηθεί θα περιλαμβάνει τη μηχανογραφική Βάση Δεδομένων. Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου αποθηκεύτηκαν σε Βάση Δεδομένων. Η βάση αναπτύχθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να εξασφαλιστεί:

1. η ακεραιότητα των συλλεγόμενων δεδομένων
2. η ασφάλεια των συλλεγόμενων δεδομένων

Τα συλλεχθέντα δεδομένα εξάγονται σε διάφορες μορφές και τύπους αρχείων, κατάλληλες για περαιτέρω επεξεργασία (πχ Microsoft Access mdb file, Microsoft Excel xls file).

Στατιστική ανάλυση

Η ανάλυση θα υλοποιηθεί με αναγωγή των απαντήσεων του ερωτηματολογίου σε ποιοτικά και ποσοτικά πρωτογενή δεδομένα.

Για τη στατιστική ανάλυση και την παραγωγή των δεικτών θα χρησιμοποιηθούν:

- Τα δεδομένα καταγραφής, όπως θα προκύψουν από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια της κυρίως, καθώς και των παράπλευρων ερευνών.
- Τα απογραφικά στοιχεία του πληθυσμιακού δείγματος.

Κατά την ανάλυση των δεδομένων θα γίνει στάθμιση δεικτών με βάση παράγοντες αξιολόγησης. Επιπλέον θα εφαρμοστούν τεχνικές πολύ-μεταβλητής ανάλυσης, ανάλυση συσχέτισης (Corellesion Analysis), ανάλυση παλινδρόμησης (Regression analysis) για τη μελέτη σχέσεων μεταξύ των βασικών δεικτών αποτελεσμάτων.

Εξέταση λοιπών δεδομένων αναφορικά με την επίδραση των διδακτικών μεθόδων στις επιμέρους μαθησιακές δυσκολίες

Η τρίτη δεξαμενή δεδομένων που οδήγησε στην σύνθεση της τελικής μελέτης αποτίμησης προήλθε από έρευνα σε δυο πηγές. Παραδείγματα πηγών που θα ερευνηθούν είναι:

- κείμενα σχετικά με την ισχύουσα πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στα πλαίσια της εφαρμογής των στόχων της Λισσαβόνας. Η Ελλάδα, μαζί με άλλες 91 κυβερνήσεις συμμετέχει στην παγκόσμια διάσκεψη για την ειδική αγωγή που θα γίνει στη Σαλαμάνκα της Ισπανίας τον Ιούνιο του 1994
- μελέτες περιπτώσεων άριστης εφαρμογής πολιτικών προώθησης της συνεργασίας επιστημονικής και εκπαιδευτικής κοινότητας

Ο μηχανισμός ελέγχου θα στηριχθεί στις εξής κατευθυντήριες αρχές που θα ακολουθηθούν με συνέπεια στα πλαίσια του έργου.

1. Συνέπεια στον τρόπο επικοινωνίας.
2. Προγραμματισμός και διαχείριση με βάση σημεία ελέγχου και λεπτομερή ανάλυση των εργασιών υλοποίησης.
3. Ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων στο έργο για την πρόοδο
4. Διασφάλιση ποιότητας των παραδοτέων.
5. Ανθρωποκεντρική διαχείριση

Για την υλοποίηση του παραπάνω συστήματος ελέγχου του έργου θα χρησιμοποιηθούν:

1. Σε επίπεδο ανθρώπινων πόρων και διαδικασιών η οργανωτική δομή που περιγράφεται στην ενότητα «Ομάδα Έργου» της Τεχνικής Προσφοράς.
2. Σε επίπεδο τεχνικών προγραμματισμού και ελέγχου τυπικές μεθοδολογίες και λογισμικό διαχείρισης έργων:

Μεθοδολογίες

- I. Work Breakdown Structures (WBS). Η μεθοδολογία έχει ήδη χρησιμοποιηθεί για τη σύνταξη της παρούσας προσφοράς (ανάλυση σε πακέτα εργασίας κτλ).
- II. Διαγράμματα Gantt.
- III. Μέθοδος Κρίσιμης Διαδρομής (CPM).
- IV. Τεχνική PERT (Program Evaluation and Review Technique).

Λογισμικό και Πληροφοριακό Σύστημα

- I. Τα Microsoft Project και Microsoft Excel για την ουσιαστική παρακολούθηση του έργου του ΣΤΥ και των έργων.
- II. Microsoft Word για την υποβολή της τελικής έκθεσης
- III. Η Microsoft Excel για την υλοποίηση των βάσεων δεδομένων

Σε επίπεδο επικοινωνίας των αποτελεσμάτων και ενημέρωσης των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του έργου:

I. Έκτακτες Αναφορές Προόδου κατόπιν αιτήματος του φορέα

2.2 Περιεχόμενο αξιολόγησης – Ειδικές αρχές αξιολόγησης

Για την αξιοπιστία της μεθοδολογίας υλοποίησης του έργου έχει ορισθεί ένα σύστημα ελέγχου και παρακολούθησης του προγράμματος. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού αναφέρονται παρακάτω:

Ο φορέας υλοποίησης διαθέτει σύστημα αξιολόγησης, μέσω του οποίου συλλέγονται και επεξεργάζονται ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία, προκείμενου να υπάρξει μια αντικειμενική εικόνα για την πορεία του προγράμματος και παράλληλα να προκύψουν στοιχεία προς βελτίωση και αριστοποίηση.

Το σύστημα αξιολόγησης θα οργανωθεί με τρόπο που να αφορά:

- το περιεχόμενο σε ό,τι αφορά κυρίως την πληρότητα και την αποτελεσματικότητα τόσο της θεωρίας όσο και της πρακτικής,
- την οργάνωση σε ό,τι αφορά την πληρότητα και την ποιότητα υλοποίησης και
- τα αποτελέσματα σε ό,τι έχει να κάνει με την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Η σπουδαιότητα της αξιολόγησης έγκειται στο ότι μέσω αυτής μπορούν να εντοπιστούν προβλήματα και λάθη που γίνονται κατά την υλοποίηση και να αποφευχθούν τόσο κατά την υλοποίηση μελλοντικών προγραμμάτων, όσο και στην τρέχουσα. Ρόλος του αξιολογητή είναι να ανατροφοδοτήσει τον επιστημονικό υπεύθυνο κυρίως με πληροφορίες οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν στο να υιοθετηθούν οι κατάλληλες παρεμβάσεις σε ό,τι εντοπιστεί ως πρόβλημα και με αυτό τον τρόπο να υπάρχει βελτίωση στη διάρκεια της υλοποίησης και όχι όταν αυτή λήξει

Αναλυτικά αναφέρουμε ότι οι στόχοι της συγκεκριμένης αξιολόγησης είναι:

- Η διαπίστωση αναγκών/προβλημάτων στην υλοποίηση με σκοπό την επίλυσή τους
- Η προσπάθεια βελτίωσης της προσφοράς προς τον καταρτιζόμενο με την αξιοποίηση των διαπιστώσεων και οδηγιών των αξιολογητών,
- Η μέτρηση της επίτευξης των αναμενόμενων προσδοκιών σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- Η εξειδίκευση/βελτίωση των εκπαιδευτικών,
- Τα συμπεράσματα σχετικά με την απόδοση των εκπαιδευτικών,

- Η εξασφάλιση αρμονικής συνεργασίας φορέα – εκπαιδευτικών και γονέων ,
- Η διαπίστωση ότι ακολουθείται από τον εκπαιδευτή το προκαθορισμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης,
- Η ικανοποίηση των εκπαιδευτών από την αναγνώριση του έργου τους,
- Η διαπίστωση των αναγκών επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και γονέων καθώς και ο προσδιορισμός του περιεχομένου αυτής, και η προσαρμογή στις ανάγκες τους
- Η λήψη σημαντικών αποφάσεων ή ανάκληση άλλων,
- Η μέτρηση της επίτευξης των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του προγράμματος σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα,
- Η παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης αντίστοιχων μελλοντικών προγραμμάτων, αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

Εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση:

Η αξιολόγηση που θα εφαρμοστεί στο συγκεκριμένο έργο είναι εσωτερική και εξωτερική. Η μία μορφή αξιολόγησης συμπληρώνει την άλλη και στο σύνολό τους ελέγχουν κάθε δυνατή παράμετρο λειτουργίας του φορέα υλοποίησης.

Η εσωτερική αξιολόγηση θα γίνει κυρίως από τους εκπαιδευόμενους και συμπληρωματικά από όλους τους λοιπούς εσωτερικούς παράγοντες του προγράμματος οι οποίοι εμπλέκονται στην υλοποίηση του και αναπτύσσεται κυρίως γύρω από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Η εξωτερική αξιολόγηση στοχεύει στον έλεγχο του συνόλου των παραγόντων της αποτελεσματικότητας του προγράμματος και περιλαμβάνει το σύνολο των παραγόντων που εμπλέκονται στην υλοποίηση του προγράμματος επιμόρφωσης ακόμα και αυτών που δεν έχουν άμεση σχέση με το καθαρά εκπαιδευτικό μέρος (π.χ. διοικητικό προσωπικό).

Ο στόχος της συνολικής αξιολόγησης του φορέα είναι η μέτρηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της δομής στο σύνολό της και η επανατροφοδότηση των συντελεστών του έργου που αυτή παράγει. Απώτερος σκοπός της αξιολόγησης είναι η βελτίωση, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός της δομής, ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις ανάγκες του πληθυσμού. Η συνολική αξιολόγηση γίνεται με τη χρήση μιας σειράς από δείκτες σε όλους του τομείς της δράσης του. Οι δείκτες αυτοί θα αναλυθούν παρακάτω.

Αντικείμενα αξιολόγησης:

Συγκεκριμένα τα αντικείμενα αξιολόγησης διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες, τους έμψυχους συντελεστές του προγράμματος και τους υλικούς και λοιπούς συντελεστές.

Έμφυχοι Συντελεστές: Σε αυτή την κατηγορία θα αξιολογηθούν:

- οι εκπαιδευτικοί και γονείς που επιμορφώνονται,
- οι εκπαιδευτές,
- ο επιστημονικός Υπεύθυνος,
- ο υπεύθυνος έργου,
- το προσωπικό γραμματειακής/λογιστικής κ.λπ. υποστήριξης.

Υλικοί και λοιποί Συντελεστές: Σε γενικές γραμμές σε αυτή την κατηγορία θα αξιολογηθούν:

- η επιλογή των εκπαιδευτικών και γονέων για επιμόρφωση
- η ενημέρωση που υπήρξε στην αρχή του προγράμματος (και από τη γραμματεία στους εκπαιδευτικούς, αλλά και από τον επιστημονικό υπεύθυνο στην ομάδα των εκπαιδευτών κ.λπ.)
- οι προσδοκίες που έχουν οι εκπαιδευτικοί και γονείς στην αρχή του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους
- οι σκοποί/στόχοι του προγράμματος και ο βαθμός ικανοποίησής τους,
- η οργάνωση και λειτουργία,
- ο σχεδιασμός - το περιεχόμενο - η διάρθρωση του ωρολογίου προγράμματος,
- το θεωρητικό μέρος,
- η εργαστηριακή άσκηση,
- οι υποδομές (χώροι, μηχανογράφηση, εποπτικά μέσα, εξοπλισμός κ.λπ.),
- η αποτελεσματικότητα του προγράμματος μέσα από τα εξαγόμενα της παρακολούθησης μετά το τέλος,
- το εκπαιδευτικό υλικό και η εκπαιδευτική μεθοδολογία.

**Χρονικός
προσδιορισμός -
ροή αξιολόγησης**

Η συλλογή των δεδομένων θα είναι συνεχής, καθώς, εκτός από την τελική έκθεση της αξιολόγησης, κατά καιρούς και με απαίτηση του φορέα υλοποίησης πραγματοποιήθηκαν και ενδιάμεσες εκθέσεις με τα κάθε φορά συλλεχθέντα στοιχεία και εξαχθέντα συμπεράσματα.

Φάσεις δυναμικής-διαμορφωτικής αξιολόγησης	<p>Η αξιολόγηση του προγράμματος θα γίνει σε τρεις φάσεις με βάση τη χρονική παράμετρο:</p> <p>Φάση ΠΡΙΝ: Πριν την έναρξη του προγράμματος: επιλογή καταρτιζομένων εκπαιδευτικών και γονέων και εκπαιδευτών, συλλογή δημογραφικών, μορφωτικών στοιχείων, προσδοκιών κ.ά.</p> <p>Φάση ΚΑΤΑ (on going): Κατά τη διάρκεια του προγράμματος: ενδιάμεση και τελική αξιολόγηση από εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους, υπευθύνους, επίσκεψη αξιολογητή, τεστ γνώσεων και μια σειρά από άλλες ενέργειες. Σκοπός αυτής της φάσης είναι να διαπιστωθεί η εξέλιξη του προγράμματος, έτσι ώστε να είναι εφικτές οι βελτιώσεις μέχρι το τέλος του.</p> <p>Φάση ΜΕΤΑ: Μετά το τέλος του προγράμματος: συνολική αξιολόγηση, παρακολούθηση καταρτιζομένων εκπαιδευτικών. Σκοπός είναι να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος όσον αφορά τις γνώσεις που παρήχθησαν, την εφαρμογή αυτών και να διαπιστωθεί η συμβολή του προγράμματος στην εκπαιδευτική τους κατάσταση.</p>
Μεθοδολογία αξιολόγησης	<p>Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για το σύνολο των υπό αξιολόγηση αντικειμένων ήταν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συνεντεύξεις (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Αυτοαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα • Ετεροαξιολογήσεις (εσωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα • Ερωτηματολόγια στα οποία αναπτύσσονται ελεύθερα απόψεις (εσωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Σύγκριση/συσχέτιση αξιολογήσεων (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος διοικητικών/γραμματειακών υπηρεσιών από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος των υποδομών κατά τη διάρκεια του προγράμματος από τον εξωτερικό αξιολογητή (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος ανταπόκρισης/συμβατότητας μεταξύ των συμβατικών δεσμεύσεων και των υλοποιηθέντων υποχρεώσεων από το φορέα υλοποίησης (εξωτερική): ποιοτικά δεδομένα • Έλεγχος του συστήματος παρακολούθησης των εκπαιδευτικών και γονέων και προώθησής τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης (εξωτερική): ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα
Επεξεργασία δεδομένων	<p>Τα δεδομένα τα οποία θα συγκεντρωθούν με την προηγούμενη διαδικασία επεξεργάστηκαν με εξειδικευμένα στατιστικά προγράμματα και με ειδική ανάλυση</p>

περιεχομένου (ποιοτική ανάλυση) συνεντεύξεων, ανοικτών ερωτήσεων κ.λπ. Οι στατιστικές αναλύσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι:

- Πολλαπλή παλινδρόμηση: Χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο τα σκορ που δίνουν οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευτές διαφέρουν ανάλογα με διάφορους παράγοντες όπως το φύλο και η ηλικία.
- Ανάλυση διακύμανσης: Χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο έχει μεταβληθεί το επίπεδο γνώσεων των εκπαιδευόμενων στα διάφορα στάδια της κατάρτισης.
- Παραγοντική ανάλυση: Χρησιμοποιείται για να γίνεται ομαδοποίηση των διαφόρων κριτηρίων αξιολόγησης σε νοηματικές κατηγορίες. Επίσης χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί κατά πόσο ένας αξιολογούμενος διακρίνεται / υστερεί σε κάποια κατηγορία κριτηρίων και ποιος είναι αυτός.

Διάχυση αποτελεσμάτων Αξιολόγησης

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος είναι στη διάθεση και στη δυνατότητα επεξεργασίας:

- των εκπαιδευτών και του εκπαιδευτικού υπευθύνου: Αποτελεί αντικείμενο συζήτησης σε όλες τις μεταξύ τους συναντήσεις
- όλων των συντελεστών του προγράμματος και της διεύθυνσης : Στην κατεύθυνση της βελτίωσης του σχεδιασμού και της οργάνωσης μελλοντικών προγραμμάτων

Εργαλεία Αξιολόγησης

Τα ερωτηματολόγια (EP1 ,EP2 , EP3 ,EP4, EP5 ,EP6) που χρησιμοποιήθηκαν είναι αυστηρά δομημένου τύπου . Περιέχουν κυρίως ερωτήσεις κλειστές, πολλαπλών επιλογών, με δήλωση βαθμολογίας, ιεράρχησης, ανοικτές (με μικρό ποσοστό). Θα χρησιμοποιηθούν κάποιες ερωτήσεις-κλειδιά (επιλέχθησαν αυτές με την πιο σημαίνουσα βαρύτητα) έτσι, ώστε να δίνεται η δυνατότητα επαλήθευσης της ελκρινούς συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου. Τα ερωτηματολόγια θα συνταχθούν με τρόπο ώστε και να διευκολύνουν τον ερωτώμενο να τα συμπληρώσει, αλλά και να είναι χρηστικά κατά τη διαδικασία του editing (κωδικοποίηση απαντήσεων και εισαγωγή σε πρόγραμμα του Η/Υ).

Τα ερωτηματολόγια αυτά θα δοθούν σε όλους τους έμπιστους συντελεστές του προγράμματος, με σκοπό να συλλεχθούν πληροφορίες αξιολόγησης από όλους όσους έχουν σχέση με το πρόγραμμα).

Ο τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων αξιολόγησης στα προγράμματα είναι αυτός της αυτοσυμπλήρωσης. Έτσι, προκειμένου η συμπλήρωση να είναι αποτελεσματική, πριν την έναρξη της διαδικασίας, ο φορέας μέσω του υπευθύνου παρακολούθησης θα δώσει οδηγίες ως προς τις δυνατότητες απαντήσεων (αναφορικά με το είδος της ερώτησης) με παραδείγματα και παρακίνησε στη σωστή και ελκρινή παροχή απαντήσεων, υπογραμμίζοντας τη σημασία των ερωτηματολογίων και τους στόχους της αξιολόγησης. Επιπλέον διευκρινίστηκε το απόρρητο των στοιχείων, σε τι θα χρησιμεύσουν τα αποτελέσματα και σε τι μορφή θα είναι αυτά. Πέραν όμως αυτού, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, τα

ερωτηματολόγια ελέγχθηκαν αυστηρά και διορθώθηκαν, προκειμένου την αποφυγή λαθών και ελλείψεων.

Αναλυτικά τα περιεχόμενα των ερωτηματολογίων και οι ενότητες που θα εξεταστούν αναφέρονται παρακάτω:

Αίτηση - Αρχική αξιολόγηση: (EP1)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί πριν από τη συνέντευξη, κατά τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων από όλους τους υποψήφιους καταρτιζόμενους, με σκοπό τη διερεύνηση των δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.λπ. χαρακτηριστικών των ερωτώμενων. Τα στοιχεία που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν αφενός για την επιλογή των υποψηφίων, αφετέρου για τη εξαγωγή του προφίλ των καταρτιζομένων. Ο καταμερισμός θα γίνει στα ερωτηματολόγια EP1α και EP1β ανάλογα με την ομάδα των καταρτιζομένων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Ενδιάμεση αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους:(EP2)

Θα συμπληρωθεί κατά τη διάρκεια του προγράμματος (στη μέση της διάρκειας της θεωρητικής κατεύθυνσης).

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο θα συμβάλει στην κατεύθυνση της βελτίωσης των υπηρεσιών μέχρι το τέλος του προγράμματος.

Τελική αξιολόγηση από τους καταρτιζόμενους εκπαιδευτικούς και γονείς:(EP3)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί από τον κάθε καταρτιζόμενο - εκπαιδευτικό - γονέα στο τέλος του προγράμματος (στο τέλος του ωρολογίου θεωρητικής κατάρτισης). Ο καταμερισμός θα γίνει στα ερωτηματολόγια EP3α και EP3β ανάλογα με την ομάδα των καταρτιζομένων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον εκπαιδευτή: (EP3γ)

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί από τον εκπαιδευτή στο τέλος του προγράμματος. (Τα ερωτηματολόγια αυτά δίδονται ταυτόχρονα και είναι προσαρμοσμένα στους εκπαιδευτές και εκπαιδευτικούς - γονείς αντίστοιχα).

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο θα περιλαμβάνει:

- Αξιολόγηση προγράμματος: Σε αυτή την ενότητα θα αξιολογηθεί η ενημέρωση στην αρχή του προγράμματος, τις τακτικές (ή μη) συναντήσεις που έχει η εκπαιδευτική ομάδα του προγράμματος και τα θέματα συζήτησης αυτής, την οργάνωση και λειτουργία του προγράμματος, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, το ωρολόγιο και την υλοποίησή του, το εκπαιδευτικό υλικό και τη μεθοδολογία, τη γραμματειακή υποστήριξη και θα καταγραφούν απόψεις και παρατηρήσεις για το πρόγραμμα.

- Αξιολόγηση καταρτισθέντων: Ο εκπαιδευτής θα βαθμολογήσει τον κάθε ένα καταρτισθέντα ξεχωριστά βάσει πολλών κριτηρίων και επίσης θα απαντηθούν ερωτήσεις που έχουν να κάνουν με τους λόγους παρακολούθησης των καταρτισθέντων, τη σωστή επιλογή τους στο πρόγραμμα κ.ά.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο εκπαιδευτής θα αξιολογήσει τον εαυτό του στα στοιχεία που θα ζητηθούν.
- Αξιολόγηση υπευθύνου ΠΕ: Ο εκπαιδευτής θα αξιολογήσει τον υπεύθυνο ΠΕ στα στοιχεία που θα ζητηθούν.
- Αξιολόγηση επιστημονικού υπευθύνου: Ο εκπαιδευτής θα αξιολογήσει τον επιστημονικό υπεύθυνο στα στοιχεία που θα ζητηθούν.

Αξιολόγηση προγράμματος από τον επόπτη: (EP4)

Θα συμπληρωθεί από τον επόπτη στο τέλος του προγράμματος. Οι ενότητες του ερωτηματολογίου θα περιλαμβάνουν:

- Αξιολόγηση φορέα υλοποίησης: Σε αυτή την ενότητα ο επόπτης θα αξιολογήσει το χώρο του φορέα, τον εξοπλισμό, την ποιότητα της πρακτικής άσκησης, την τήρηση του ωρολογίου κ.λπ.
- Αξιολόγηση πρακτικής: Σε αυτή την ενότητα ο επόπτης θα αξιολογήσει τον/τους εκπαιδευτή/ές της πρακτικής άσκησης βάσει κάποιων κριτηρίων.
- Αυτοαξιολόγηση: Ο επόπτης θα αξιολογήσει την δική του συνεισφορά στα στοιχεία που θα ζητηθούν.

Αξιολόγηση από τους γονείς και εκπαιδευτικούς:(EP5)

Στα πλαίσια αυτού, θα αποσταλεί ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο στους συμμετέχοντες αφού θα έχει προηγηθεί τηλεφωνική επαφή και εισαγωγή στο σκοπό της έρευνας. Κάθε ερωτηματολόγιο που θα συμπληρωθεί, θα εξεταστεί για την πληρότητα των απαντήσεων και τα στοιχεία θα καταχωρηθούν στην βάση δεδομένων. Κατόπιν θα δοθεί ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο στους γονείς - εκπαιδευτικούς με σκοπό την μέτρηση των αντιδράσεων τους από την εφαρμογή του προγράμματος. Το ερωτηματολόγιο αυτό σε θα περιλαμβάνει βασικές και κατανοητές ερωτήσεις συμβατές και προσαρμόσιμες κάθε φορά στην πληθυσμιακή ομάδα που αναφέρεται.

Αποστολή ερωτηματολογίου (EP6) τόσο στους ψυχολόγους - υπεύθυνους ομάδας

Στα πλαίσια αυτού, θα αποσταλεί ηλεκτρονικά το ερωτηματολόγιο στους ψυχολόγους - υπεύθυνους ομάδας αφού έχει προηγηθεί τηλεφωνική επαφή και εισαγωγή στο σκοπό της έρευνας με σκοπό την αποτόπωση της πρακτικής άσκησης. Κάθε ερωτηματολόγιο που θα συμπληρωθεί, θα εξεταστεί για την πληρότητα των απαντήσεων και τα στοιχεία θα καταχωρήθηκαν στην βάση δεδομένων. Κατόπιν θα δοθεί ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο στους γονείς - εκπαιδευτικούς με σκοπό την

μέτρηση των αντιδράσεων τους από την εφαρμογή του προγράμματος. Το ερωτηματολόγιο αυτό θα περιλαμβάνει βασικές και κατανοητές ερωτήσεις συμβατές και προσαρμόσιμες κάθε φορά στην πληθυσμιακή ομάδα που αναφέρεται.

3 Συνοπτική περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης

Διεθνές νομικό πλαίσιο και κατευθυντήριες οδηγίες

Το διεθνές και εθνικό θεσμικό πλαίσιο περιέχει σειρά προτάσεων και μέτρων σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία. Στη συνέχεια αναφέρονται ορισμένα από τα βασικότερα κείμενα για αυτό το ζήτημα:

ΟΗΕ

Πρότυποι Κανόνες για την Ισότητα των Ευκαιριών των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες. (Απόφαση 48/96, 20 Δεκεμβρίου 1993). Οι πρότυποι κανόνες του ΟΗΕ υιοθετήθηκαν από το Ελληνικό Κοινοβούλιο με το Ν.2430/96

Ευρωπαϊκή Ένωση

- a. Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το άρθρο 13 (πρώην άρθρο 6Α) της Συνθήκης παρέχει στην Κοινότητα τη δυνατότητα να προτείνει νομοθεσία με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων μεταξύ άλλων και για λόγους αναπηρίας.
- b. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το άρθρο 21 απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ άλλων και για λόγους αναπηρίας. Το άρθρο 26 με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται τα δικαιώματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες, το δικαίωμα να επωφελούνται μέτρων που θα τους εξασφαλίζουν την αυτονομία, την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο.
- c. Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων Στην παράγραφο 26 αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία να απολαμβάνουν συγκεκριμένων πρόσθετων μέτρων με σκοπό να ευνοηθεί η επαγγελματική και κοινωνική τους ένταξη. Τα μέτρα αυτά αφορούν την επαγγελματική εκπαίδευση, την εργονομία, τη δυνατότητα πρόσβασης και μετακίνησης, τα μεταφορικά μέσα και την κατοικία.
- d. Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (αναθεωρημένος) Αναφέρει ότι τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε τα άτομα με αναπηρία να ασκούν πλήρως το δικαίωμα στην αυτονομία, στην κοινωνική αποκατάσταση και στη συμμετοχή στην κοινωνική ζωή. Τα μέτρα, μεταξύ άλλων, αναφέρονται στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στην επαγγελματική εκπαίδευση και μετεκπαίδευση, στα μέσα τεχνικής υποστήριξης που αποσκοπούν στην υπερπήδηση των επικοινωνιακών και κινητικών δυσχερειών.
- e. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2204/2002 της Επιτροπής. Αναφέρεται στις ενισχύσεις για την απασχόληση εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

- f. Οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου. Η Οδηγία αναφέρεται στη θέσπιση πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, μεταξύ των οποίων και λόγω ειδικών αναγκών, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη.

Σύνταγμα της Ελλάδος 2001

- a. Στο άρθρο 21, παρ. 6 αναφέρεται: «Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας»
- b. Άρθρο 4 παράγραφος 1, αρχή της αναλογικής ισοότητας.
- c. Άρθρο 116 παράγραφος 2, αναφέρεται στη λήψη μέτρων υπέρ των ομάδων οι οποίες τελούν υπό συνθήκες πραγματικής ανισότητας.

Ο συνδυασμός των ανωτέρω άρθρων του Συντάγματος επιτρέπει στο νομοθέτη να λάβει μέτρα για την προστασία και διευκόλυνση των ατόμων με αναπηρία.

Νόμος 2643/1998

«Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Τ.Α' 220/28.9.1998.

Νόμος 3304/2005

«Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», ΦΕΚ 16 Α' /27.01.2005.

Η Ειδική Αγωγή παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Το νομικό πλαίσιο, ιδιαίτερα όπως διαμορφώθηκε με τον νόμο 2817/2000 έχει εκσυγχρονιστεί και εναρμονισθεί με την Ευρωπαϊκή πολιτική για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενσωμάτωση των μαθητών με ειδικές ανάγκες μέσα στα κοινά σχολεία. Έχουν, επίσης, δημιουργηθεί αρκετές και διαφορετικές σχολικές δομές, όπως για παράδειγμα τα Τμήματα Ένταξης μέσα στα σχολεία της γενικής εκπαίδευσης, τα Ειδικά Σχολεία για διάφορες κατηγορίες μαθητών με ειδικές ανάγκες, τα Προγράμματα Συνεκπαίδευσης, τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, τα ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής, τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης των Μαθητών με Ειδικές Ανάγκες, κλπ. Ακόμα έχουν υλοποιηθεί πολλά προγράμματα ευαισθητοποίησης, επιμόρφωσης και εξειδίκευσης των εκ-παιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη διδασκαλία μαθητών με διαφορετικές ειδικές ανάγκες. Στην ενότητα που ακολουθεί γίνεται μια παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης, έτσι όπως διαμορφώνεται στο ελλαδικό χώρο.

Συγκεκριμένα φορείς και οργανισμοί οι οποίοι δρουν συμπληρωματικά με προγράμματα και δράσεις, με συναφή κοινωνική δραστηριότητα είναι:

ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Ε.Π. εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Προχώρησε η ηλεκτρονική διασύνδεση του ΥΠΕΠΘ με σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής, η λειτουργία προστατευμένων προεπαγγελματικών εργαστηρίων σε ειδικά δημοτικά σχολεία του Ν.Αττικής και η επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Δημιουργήθηκε Τράπεζα Πληροφοριών Ειδικής Αγωγής (με την επιστημονική ευθύνη του Ε.Μ.Π.) για την υποστήριξη της δικτυακής σύνδεσης των σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και των ειδικών τάξεων. Μέσα από το Πρόγραμμα θα γίνει για πρώτη φορά προσέγγιση σε τομείς αναπηριών ή ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών που μέχρι τώρα δεν έχουν ενταχθεί στην εκπαιδευτική μέριμνα του ΥΠΕΠΘ (αυτισμός, πολυαναπηρία, συναισθηματικές διαταραχές εφήβων, παιδιά που αντιμετωπίζουν το φάσμα του θανάτου κ.ά). Οι σχολικοί σύμβουλοι της Γενικής και της Ειδικής Αγωγής υποστηρίζουν το έργο των εκπαιδευτικών στα κοινά σχολεία.

Ειδικά σχολεία, ειδικές τάξεις Το σύνολο των τμημάτων ένταξης ΠΕ και ΔΕ είναι 1.074, των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής ΠΕ και ΔΕ 283, των Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) 50.

Αναλυτικά :

- 107 ειδικά νηπιαγωγεία
- 156 ειδικά δημοτικά σχολεία
- 74 τμήματα ένταξης σε νηπιαγωγεία
- 920 τμήματα ένταξης σε δημοτικά σχολεία
- 9 ειδικά γυμνάσια
- 4 ειδικά λύκεια
- 8 ΤΕΕ ειδικής αγωγής
- 50 ΕΕΕΕΚ(είναι σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής Β/θμιας εκπαίδευσης στις οποίες φοιτούν μαθητές με νοητική υστέρηση, αυτισμό κ.λ.π., ηλικίας 14-22 ετών, οι οποίοι δεν μπορούν να παρακολουθήσουν άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο)
- 10 Τμήματα ένταξης σε λύκεια
- 2 Τμήματα ένταξης σε ΤΕΕ

Οι μαθητές που φοιτούν σε ΣΜΕΑ , Τμήματα Ένταξης και Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. ανέρχονται σε 18.580.

Για το επόμενο σχολικό έτος προωθείται Υ.Α. ίδρυσης 206 νέων Τμημάτων Ένταξης στην Π.Ε. και Δ.Ε., 12 νέων Ε.Ε.Ε.Ε.Κ., 11 νέων Σ.Μ.Ε.Α. Π.Ε. και Δ.Ε. και 6 ολοήμερων Ειδικών Δημοτικών Σχολείων. Μέσα από το Δ'Κ.Π.Σ. προβλέπεται η εξειδίκευση και επιμόρφωση χιλιάδων εκπαιδευτικών ΠΕ και ΔΕ. Θα δοθεί έμφαση

στην πολυαναπηρία (πρόγραμμα εξειδίκευσης 80 εκπαιδευτικών) και τον αυτισμό (πρόταση επιμόρφωσης 1000 εκπαιδευτικών).

Επιπλέον θεσμοθετήθηκε αποκεντρωμένη διαδικασία έγκρισης και πραγματοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης στο σπίτι. Το σχολικό έτος 2002-2003 θα δοθούν 100 κατ'οίκον διδασκαλίες και το πρόγραμμα συνεχίζεται.

**Πρόγραμμα
άθλησης μαθητών
με αναπηρία
Νοσοκομειακά
σχολεία**

Στις ΣΜΕΑ Ειδικής Αγωγής υπηρετούν εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής που εφαρμόζουν προγράμματα άθλησης κατάλληλα για μαθητές με αναπηρία.

Στις δομές της Ειδικής Αγωγής περιλαμβάνονται Σχολεία και Τμήματα ένταξης που λειτουργούν σε νοσοκομεία προκειμένου να στηρίζουν μαθητές με αναπηρίες που νοσηλεύονται σε αυτά:

- 2 Ειδικά Νηπιαγωγεία και 1 τριθέσιο Ειδικό Δημοτικό Σχολείο στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.
- 3/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία και Τμήμα ένταξης για μαθητές γυμνασίου-λυκείου στο Ν.Γ.Γεννηματάς
- 2/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στο Ν.ΑΧΕΠΑ
- 3/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στο Ν.Γ Παπανικολάου
- Τμήμα Ένταξης για μαθητές Δημοτικού Σχολείου στο Πανεπιστημιακό Νοσ.Ηρακλείου Κρήτης
- 26/Θ Ειδικά Δημοτικά Σχολεία στα Ν.Παιδων Αγ.Σοφία και Αγλαΐα Κυριακού.

Οι μαθητές που νοσηλεύονται για ορισμένο χρονικό διάστημα στηρίζονται εκπαιδευτικά στα βασικά μαθήματα (γλώσσα, μαθηματικά) είτε στη σχολική τάξη είτε στο κρεβάτι νοσηλείας για εκείνους που δεν μπορούν να μετακινηθούν.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

**Προγράμματα
Επαγγελματικής
Κατάρτισης
ΑΜΕΑ(ΟΑΕΔ)**

Ο ΟΑΕΔ ενθαρρύνει και προωθεί την ένταξη των ΑΜΕΑ στα εκπαιδευτικά προγράμματα Μαθητείας και Συνεχιζόμενης Κατάρτισης, που υλοποιεί για όλο το εργατικό δυναμικό της χώρας, όταν η αναπηρία τους το επιτρέπει. Για το λόγο αυτό υπάρχει πρόβλεψη, ώστε το 10% των εκπαιδευομένων που εισάγονται κάθε χρόνο στις Σχολές του ΟΑΕΔ να καλύπτεται από ΑΜΕΑ. Για τα άτομα που δεν μπορούν να ενταχθούν στα προγράμματα γενικού πληθυσμού, λειτουργούν τρία εξειδικευμένα ΚΕΚ ΑΜΕΑ με προγράμματα προσαρμοσμένα στις εξελίξεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς και στα ειδικά χαρακτηριστικά των κατάρτιζομένων. Τα Προγράμματα αυτά είναι προσαρμοσμένα στις εξελίξεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, καθώς και στα ειδικά χαρακτηριστικά των κατάρτιζομένων. Το πακέτο κατάρτισης είναι διετούς (2) διάρκειας (1.800) ώρες για τα ΚΕΚ Αθήνας και Λάρισας και για το ΚΕΚ Λακκιάς Θεσ/νίκης τα προγράμματα είναι τετραετούς (4) διάρκειας και άνω.

Συγκεκριμένα για το ΚΕΚ ΑΜΕΑ Λακκίας Θεσσαλονίκης ισχύουν:

Ειδικότητες:

1. Ξυλουργική
2. Γεωτεχνική
3. Κοπτική - Ραπτική
4. Υφαντική - Ταπητουργία
5. Χειρώνακτες Εργάτες

Παρεμβάσεις στα πλαίσια του Ν2643/98 «Μέριμνα για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών και άλλες διατάξεις».

Σύμφωνα με το νόμο αυτό προωθούνται δραστηριότητες συναφείς με τα παρακάτω αντικείμενα:

- Προστασία σε φορείς του ιδιωτικού και του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, ελληνικές ή ξένες, που λειτουργούν στην Ελλάδα με οποιαδήποτε μορφή και οι φορείς του δημόσιου τομέα, καθώς και οι θυγατρικές τους εταιρίες, εφόσον απασχολούν προσωπικό πάνω από πενήντα (50) άτομα, υποχρεούνται να προσλαμβάνουν προστατευόμενα άτομα του προηγούμενου άρθρου, σε ποσοστό 8% επί του συνόλου του προσωπικού της επιχείρησης, της εκμετάλλευσης ή του φορέα.
- Δωρεάν Πρόγραμμα κατάρτισης στους υπολογιστές και πιστοποίησης των γνώσεων κατά ECDL, υλοποιεί ο Δήμος Θεσσαλονίκης στη Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. (Δημοτική Εταιρία Επαγγελματικής Κατάρτισης και Μελετών) για τα μέλη απόρων οικογενειών. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα απέδωσε ήδη τους πρώτους 45 επιτυχόντες του πρώτου κύκλου των μαθημάτων. Παράλληλα έχει ήδη ξεκινήσει ο νέος κύκλος μαθημάτων για 45 ακόμα άτομα, σε ομάδες των 15 ατόμων, με διάρκεια εκπαίδευσης 42 ώρες. Τα προγράμματα δωρεάν κατάρτισης στους Η/Υ και πιστοποίησης κατά ECDL για μέλη απόρων οικογενειών προγραμματίζεται ότι θα συνεχιστούν μέχρι το τέλος του έτους και υπολογίζεται ότι θα καταρτιστούν συνολικά 300 άτομα. Οι αιτήσεις των υποψηφίων στη Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. ξεπερνούν ήδη τις 1000. Η κοινωνική αυτή δράση του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Δ.Ε.Ε.Κ.ΜΕ. πραγματοποιείται σε συνεργασία με την ECDL Ελλάς που χορηγεί εξ' ολοκλήρου το Εργαστήρι Πληροφορικής, αλλά και με επιλεγμένα Εξεταστικά Κέντρα ECDL στη Θεσσαλονίκη (COMPUTER INTERNATIONAL, COMPUTER ON LINE, KORELPLUS ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ, PC EXPLORER, SIGMANET, STUDIO INFORMATICS) που υλοποιούν το Πρόγραμμα κατάρτισης.

Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης ΑΜΕΑ

Αναπτύσσονται μέσα από τα Π.Ε.Π.- 30 Κέντρα (μικρές δομές ανοικτής φροντίδας με λειτουργία σε δωρη βάση) με σκοπό την ένταξη παιδιών και εφήβων με κινητικές αναπηρίες σε προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, την ανάπτυξη ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, την προεπαγγελματική εκπαίδευση και την προετοιμασία ένταξης σε ολοκληρωμένα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

**Πρόγραμμα
ψυχαγωγίας-
αθλητισμού ΑΜΕΑ
σε κλειστές
προνοιακές δομές**

**Κέντρα Κοινωνικής
Υποστήριξης και
Κατάρτισης ΑΜΕΑ**

Προσθα ληφθούν ήδη 101 γυμναστές που διατέθηκαν σε ιδρύματα ΑΜΕΑ για την υλοποίηση προγράμματος ψυχαγωγίας και αθλητισμού.

Τα ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ είναι υπηρεσίες του Ε.Ο.Κ.Φ. που έχουν ως σκοπούς τη διάγνωση των αναγκών, την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και την προεπαγγελματική και επαγγελματική κατάρτιση των ΑΜΕΑ. Θα ολοκληρωθούν η κατασκευή 24 κέντρων, παρελήφθη ο εξοπλισμός και μετά την πρόσληψη προσωπικού ξεκίνησε σταδιακά η λειτουργία τους.

Όσον αφορά το πανεπιστήμιο, το ΑΠΘ με την συμβολή της επιτροπής ερευνών και του ΚΕΚ ΑΠΘ έχει υλοποιήσει προγράμματα παρόμοιων δράσεων. Συγκεκριμένα:

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ: Επίδραση της μορφοφωνολογίας και η ερμηνευσιμότητα των χαρακτηριστικών στη γραμματική φυσιολογικών παιδιών και παιδιών με γλωσσική δυσφασία	11/8/2002	11/10/2006
Κατανόηση και ερμηνεία προτάσεων της ελληνικής: συγκριτική μελέτη α) ψυχογλωσσολογικών πειραμάτων μέτρησης χρόνου αντίδρασης στην ανάγνωση και β) ανάλυσης δεδομένων γραπτού και προφορικού λόγου	11/7/2005	11/7/2008

4 Περιγραφή του παρόντος εκπαιδευτικού μέτρου

Προπαρασκευαστικές ενέργειες

Το πρόγραμμα για επιμόρφωση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες, εντάσσεται στο γενικότερο σχέδιο εφαρμογής μιας στρατηγικής για μια ολοκληρωμένη και συντονισμένη παρέμβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας για τη βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών. Στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η:

- προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άτομα με αναπηρίες στην εκπαίδευση.
- ενσωμάτωση των ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
- ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίηση τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- υλοποίηση πρότυπων πιλοτικών εφαρμογών και προγραμμάτων εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρίες.
- αναβάθμιση και η επέκταση του θεσμού της εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρίες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και η πραγματοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων, εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης, στελεχών της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί σε διάφορους νομούς και πόλεις της Κεντρικής, Βόρειας και Νησιωτικής Ελλάδας με σκοπό την επιμόρφωση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και γονέων μαθητών με αναπηρίες. Στα πλαίσια του έργου πραγματοποιηθήκαν σεμινάρια θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, σεμινάρια συναισθηματικής και ψυχολογικής υποστήριξης.

Στόχοι και στρατηγική

Ο σχεδιασμός του προγράμματος, όπως εξειδικεύεται στην πρόταση που υποβλήθηκε και δεσμεύει τον ανάδοχο, εξυπηρέτησε τον απώτερο στόχο της Δράσης που είναι η δημιουργία μεθόδων και δράσεων εκπαίδευσης με ισχυρές προοπτικές βιωσιμότητας και μετά την ολοκλήρωση του εγκεκριμένου έργου.

Το έργο δεν εστιάζεται σε μια μόνο επιστημονική περιοχή, παρά σε ένα μεγάλο φάσμα αναπηριών με σκοπό να καλύψει όσο το δυνατό περισσότερες ανάγκες. Οι γενικότεροι στόχοι που καλείται το πρόγραμμα να επιτύχει είναι οι εξής:

1. Η εφαρμογή ενός συνολικού σχεδίου παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας για τη βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών.
2. Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άτομα με αναπηρίες στην εκπαίδευση.

3. Η ενσωμάτωση των ατόμων ειδικών κατηγοριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και η αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.
4. Η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίησή τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην αγορά εργασίας.

Ειδικότερα οι στόχοι είναι:

1. Η εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και ενίσχυσης των ικανοτήτων των Ατόμων με Αναπηρίες για διάφορες κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.
2. Η υλοποίηση πρότυπων πιλοτικών εφαρμογών και προγραμμάτων αυτόνομης διαβίωσης και εκπαίδευσης μαθητών με αναπηρίες.
3. Η αναβάθμιση και η επέκταση του θεσμού της εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρίες στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και
4. η πραγματοποίηση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων, εκπαιδευτικών της γενικής εκπαίδευσης, στελεχών της εκπαίδευσης και της κοινωνίας.

Τα σύγχρονα εκπαιδευτικά μοντέλα αντιμετώπισης παιδιών με αναπηρίες έχουν αναδείξει την εμπλοκή των γονέων και γενικότερα της οικογένειας ως έναν από τους βασικούς συντελεστές επιτυχίας των στόχων της εκπαίδευσης και της ενταξιακής πορείας των μαθητών αυτών. Η ενίσχυση του ρόλου των γονέων κρίνεται πλέον απαραίτητη στο πλαίσιο του σχολείου που θέλει να συμπεριλάβει και να εντάξει όλους τους μαθητές. Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι δεδομένη και απαραίτητη η υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ των γονιών και των εκπαιδευτικών καθώς και του λοιπού επιστημονικού προσωπικού που εμπλέκεται στη διαδικασία εκπαίδευσης και ένταξης των μαθητών με αναπηρία καθώς έχει πλέον γίνει αποδεκτό ότι χωρίς αμοιβαία συνεργασία δεν παρέχεται στο παιδί η απαιτούμενη βοήθεια.

Για να διευκολυνθεί αυτός ο στόχος σκόπιμο είναι εκπαιδευτικοί γονείς παιδιών με αναπηρία να επιμορφώνονται για να διευκολύνουν τη διαδικασία συνεργασίας και να λειτουργούν ως ισχυροί πολλαπλασιαστές του θεσμού της ένταξης και των μεθόδων συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Η διττή ταυτότητα των εκπαιδευτικών γονέων μπορεί να προβάλλει με ενδυναμωμένο βιωματικό τρόπο θέματα που προκύπτουν από τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας μέσα από την ανάδυση αιτημάτων των δύο εμπλεκομένων στη διαδικασία εκπαίδευσης και ένταξης.

Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος είναι απαραίτητο να αρθούν εμπόδια που σχετίζονται τόσο με την κατανόηση των συναισθημάτων που βιώνουν οι γονείς από την πλευρά των εκπαιδευτικών, όσο και με την κατανόηση των στόχων της εκπαίδευσης από την πλευρά των γονέων, και να καταρτισθεί ένα πρωτόκολλο

συνεργασίας, μέσα από το οποίο και οι δυο πλευρές συνέφεραν ισότιμα σ' ένα κοινό σκοπό.

Η διαδικασία θα περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

1. Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών-γονέων με ανάπηρα παιδιά, στα θέματα που απασχολούν τους γονείς και τα συναισθήματα που βιώνουν, με βιωματικά εργαστήρια από ψυχολόγους / ψυχοθεραπευτές.
2. Θεωρητική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση γονέων για τη φύση της διαταραχής των παιδιών τους οι οποίοι είναι μαθητές, τους περιορισμούς και τις δυνατότητές τους καθώς και τις διεθνείς εμπειρίες για την εκπαίδευση του συγκεκριμένου πληθυσμού, σε μικρές ομάδες ανάλογα με το είδος της αναπηρίας και την ηλικία των μαθητών.

4.1 Περιεχόμενο του προγράμματος

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης θα περιλαμβάνει, σε συμφωνά με το εγκριτικό ΤΔΕ και το οδηγό υλοποίησης αυτού τα εξής:

ΦΑΣΗ Α: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών γονέων και γονέων με παιδιά με ειδικές ανάγκες για την εκπαίδευση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Σεμινάρια: 40 ωρών εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και 20 ωρών για γονείς με παιδιά με ειδικές ανάγκες (σε παρένθεση βρίσκονται οι αντίστοιχες ώρες για τους γονείς)

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης, θα περιλαμβάνει:

- την εισαγωγή βασικών εννοιών και διευκρινήσεων που αφορούν τη διαφορά και τη διαφορετικότητα, όπως συναντώνται στην καθημερινή ζωή και στη σχολική κοινότητα.
- Την έννοια των κατηγοριών ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, σε σχέση με τις κινητικές δυσκολίες, τις αισθητηριακές δυσκολίες / μειονεξίες ή και τις ανάγκες ιατρικής φροντίδας με βάση τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και η απομάκρυνση από το ιατρικό μοντέλο και την ευρύτατη αποδοχή της προσέγγισης του Ένός Σχολείου για Όλους (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)
- τα διεθνή συστήματα ταξινόμησης των αναπηριών και των ειδικών αναγκών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των αναπηριών με έμφαση στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες. (Διάρκεια επιμόρφωσης 4(2) διδακτικές ώρες)

Εξαιτίας της σημασίας της επικοινωνίας για το πρόσωπο με αναπηρίες, θα εξεταστούν τα συστήματα εναλλακτικής / επιπροσθετικής επικοινωνίας και η χρήση τους. Συγκεκριμένα:

- Η σημασία της επικοινωνίας για το πρόσωπο με αναπηρίες.
- Η εξέλιξη της γλώσσας και της επικοινωνίας στο πρόσωπο με αναπηρίες.
- Εναλλακτική / επιπροσθετική επικοινωνία.
- Τα συστήματα εναλλακτικής/επιπροσθετικής επικοινωνίας και η χρήση τους ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κυρίαρχης αναπηρίας (BLISSYMBOLICS, MAKATON κ.λπ.).

(Διάρκεια επιμόρφωσης 4 (2) διδακτικές ώρες)

Στη συνέχεια, θα εξεταστούν το ζήτημα της προσαρμοστικής συμπεριφοράς για το πρόσωπο με αναπηρίες και γίνεται αναφορά στις σύγχρονες τάσεις που καταγράφονται διεθνώς ως προς τα ζητήματα της προσαρμοστικής συμπεριφοράς του παιδιού με αναπηρίες. (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Θα παρουσιαστούν ακόμα, οι ιδιαιτερότητες και οι δυσκολίες που παρουσιάζει η μάθηση του παιδιού με αναπηρίες καθώς και ο συναισθηματικός παράγοντας. (Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Κατόπιν θα πραγματοποιηθεί μια προσέγγιση των ιδιαιτεροτήτων της εκπαίδευσης του παιδιού με αναπηρίες, μέσα από το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης, που θεωρείται απαραίτητο για την παροχή μιας ποιοτικής εκπαίδευσης. Το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης για το παιδί με αναπηρίες:

- Γλώσσα και επικοινωνία
- Μαθηματικά της καθημερινής ζωής.

(Διάρκεια επιμόρφωσης 6 (3) διδακτικές ώρες)

Σημαντική βαρύτητα θα δοθεί και στο θέμα των δεξιοτήτων ημερήσιας διαβίωσης. (Διάρκεια επιμόρφωσης 3 (2) διδακτικές ώρες)

Οι σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση του παιδιού με αναπηρίες -με κυρίαρχο προσανατολισμό το 'Ένα σχολείο για όλους τους μαθητές'- θα συμπληρωθούν με θέματα συμβουλευτικής οικογένειας και πρόληψης. Θα γίνει ακόμα ενημέρωση σε θέματα νομοθεσίας της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης και σε θέματα μετάβασης του προσώπου με αναπηρίες από το σχολείο στο επάγγελμα με ιδιαίτερη αναφορά στα προστατευμένα εργαστήρια

(Διάρκεια επιμόρφωσης 5 (2) διδακτικές ώρες)

ΦΑΣΗ Β: Ειδικευση εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες καθώς και γονέων με άτομα με ειδικές ανάγκες.

Σεμινάρια: 80 ωρών εκπαιδευτικών γονέων παιδιών με αναπηρίες και 80 ωρών για γονείς με παιδιά με ειδικές ανάγκες

Η ανάπτυξη των θεωρητικών μαθημάτων ειδίκευσης θα επιμερίσσει σε πέντε περιοχές με στόχο την αντιμετώπιση των κύριων περιοχών που θεωρούνται βασικές για μια ποιοτική εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες ως εξής:

- Ορισμοί και διευκρινήσεις εννοιών - Τεχνολογική ενημέρωση , Διάρκεια 12 ωρών
- Η επικοινωνία του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Η συμπεριφορά του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Η μάθηση του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Σχέσεις σχολείου και οικογένειας -Αυτοαξιολόγηση εκπαιδευτικών, Διάρκεια 12 ωρών
- Αξιολόγηση - διάγνωση του προσώπου με αναπηρίες, Διάρκεια 12 ωρών
- Αξιολόγηση του προγράμματος ειδίκευσης, Διάρκεια 8 ωρών

Αναλυτικότερα :

Στην συνέχεια θα διευκρινιστούν οι έννοιες της αναπηρίας και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και προσδιορίζονται οι κατηγορίες των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τις κινητικές δυσκολίες, τις αισθητηριακές δυσκολίες-μειονεξίες ή και τις ανάγκες ιατρικής φροντίδας.

Επιπλέον θα δοθούν ιστορικές πληροφορίες γύρω από την εξέλιξη των αναπηριών. Η εξέλιξη αυτή ξεκινά από την αντίληψη της αδυναμίας εκπαίδευσής τους (ασκήσιμα), στην κατηγοριοποίηση ανάλογα με την κυρίαρχη αναπηρία, στην κατηγοριοποίηση των προσώπων ανάλογα με τις ειδικές εκπαιδευτικές τους ανάγκες (σοβαρές δυσκολίες μάθησης) και την πρόσφατη κυρίαρχη άποψη προσέγγισης των προσώπων με αναπηρία με βάση τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, την απομάκρυνση από το ιατρικό μοντέλο και την ευρύτατη αποδοχή της προσέγγισης του 'Ένός Σχολείου για Όλους', ενώ παράλληλα θα τονιστεί η αξία της δέσμευσης για υποστήριξη της έννοιας της ισοτιμίας συνεκπαίδευσης (inclusion) από όλους (θεσμοί, τοπική κοινωνία, μη κυβερνητικές οργανώσεις, πολίτες κ.λπ.).

Οι συναντήσεις θα ολοκληρωθούν με ειδική ενημέρωση και εκπαίδευση γύρω από τεχνολογικά θέματα και θέματα εξ αποστάσεως επικοινωνίας μέσω διαδικτύου. Τέλος διδάχθηκαν θέματα όπως: Γενικές αρχές και περιορισμοί του διαδικτύου-Χρήση εργαλείων επικοινωνίας μέσω διαδικτύου - Πρακτική άσκηση με επίβλεψη ειδικών

(Η διάρκεια της ειδίκευσης υπολογίζεται σε 12 διδακτικές ώρες).

Το Πρόγραμμα θα συνεχιστεί με τη δεύτερη περιοχή ειδίκευσης όπου θα δοθεί έμφαση στην επικοινωνία του προσώπου με αναπηρίες, μια θεματική ενότητα ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Είναι εξάλλου κοινά αποδεκτό στην επιστημονική κοινότητα ότι η επικοινωνία (με παράλληλη μέριμνα διαχείρισης της συμπεριφοράς) αποτελεί προϋπόθεση προόδου της αγωγής και εκπαίδευσης σε θέματα μάθησης.

Θα υπάρξει εξειδίκευση, στη συνέχεια, τα θέματα επικοινωνίας στις επιμέρους περιπτώσεις των προσώπων με:

- τύφλωση και κώφωση.
- σύνδρομο Usher.
- διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή.
- σύνδρομο Down και δυσκολίες/μειονεξίες όρασης και ακοής.
- άλλα σύνδρομα.

Η εκπαιδευτική εξειδίκευση θα περιλαμβάνει ακόμα θέματα που αφορούσαν την:

- εξέλιξη της γλώσσας και της επικοινωνίας στο πρόσωπο με αναπηρίες, τα είδη και τις μορφές επικοινωνίας - την εναλλακτική/επιπροσθετική επικοινωνία και τα συστήματα της επικοινωνίας. Θα δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στη χρήση των συστημάτων εναλλακτικής/επιπροσθετικής επικοινωνίας ανάλογα με την ιδιαιτερότητα της κυρίαρχης αναπηρίας.
- εξειδίκευση στο σύστημα Braille και το Standard Tactile Symbol System. Παράλληλα θα δοθούν οι βασικές γνώσεις για τη νοηματική γλώσσα και το δακτυλικό αλφάβητο των κωφών και τα απτικά συστήματα επικοινωνίας των τυφλοκωφών.
- εξειδίκευση στα συστήματα εναλλακτικής/επιπροσθετικής ΜΑΚΑΤΟΝ και BLISSYMBOLICS.
- πρακτική άσκηση χρήσης εξειδικευμένων παιδαγωγικών μέσων και υλικών για την αγωγή, την εκπαίδευση και την επικοινωνία παιδιών με αναπηρίες.
- πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην τεχνολογία και την επιστήμη της πληροφορικής στα ζητήματα των αναπηριών.

(Η διάρκεια της ειδίκευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα θα συνεχιστεί με την τρίτη περιοχή ειδίκευσης όπου θα δοθεί έμφαση στη διαχείριση της συμπεριφοράς του προσώπου με αναπηρίες, μια θεματική ενότητα εξίσου σημαντική με την επικοινωνία. Η σημασία της προσαρμοστικής συμπεριφοράς για το πρόσωπο με αναπηρίες ειδικεύτηκε στις επιμέρους περιπτώσεις προσώπων όπως: η περίπτωση των προσώπων με τύφλωση

και κώφωση, με σύνδρομο Usher, με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή, με σύνδρομο Down που έχει επιπλέον δυσκολίες/μειονεξίες όρασης και ακοής και σε άλλα σύνδρομα.

Επιπλέον, θα μελετηθεί η προσαρμοστική συμπεριφορά και η μέτρησή της και θα παρουσιαστούν πληροφορίες για ορθές πρακτικές στην τροποποίηση της συμπεριφοράς του παιδιού με αναπηρίες, καθώς και σε ψυχοπαιδαγωγικά μέσα και στρατηγικές. Οι σύγχρονες τάσεις στην προσαρμοστική συμπεριφορά του παιδιού με αναπηρίες που θα παρουσιαστούν θεωρείται ότι θα δώσουν νέους ορίζοντες στην αγωγή και εκπαίδευση των προσώπων με αναπηρίες. (Η διάρκεια επιμόρφωσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα θα συνεχιστεί με την τέταρτη περιοχή ειδίκευσης όπου θα δοθεί έμφαση στη μάθηση του προσώπου με αναπηρίες. Στην θεματική αυτή ενότητα θα πραγματοποιηθεί εξειδίκευση στις επιμέρους περιπτώσεις και σύνδρομα, ενώ θα τονιστεί η σημασία του συναισθηματικού παράγοντα στην επιτυχία των προγραμμάτων αγωγής και εκπαίδευση του παιδιού με αναπηρίες. Τα Προγράμματα με έμφαση στο Ατομικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης-Α.Π.Ε. με έμφαση στη γλώσσα και την επικοινωνία, την εκπαίδευση στα Μαθηματικά, την εκπαίδευση στο σύστημα του Ημερολογίου κ.ά. εξετάζονται διεξοδικά. Οι δεξιότητες ημερήσιας διαβίωσης σε διαχωριστικά και μη διαχωριστικά περιβάλλοντα εξειδικεύονται και παρουσιάζονται τα διάφορα μοντέλα πρώιμης εκπαίδευσης και αγωγής στη διαχωριστική εκπαίδευση και στην εκπαίδευση σε 'Ένα Σχολείο για Όλους'. Επιπλέον τονίζεται η σημασία της ανατροφοδότησης που θα στηρίζεται σε έρευνα καθώς και η σημασία της έρευνας δράσης. Θα παρουσιαστούν επίσης ζητήματα διαφορικής διάγνωσης στις αναπηρίες. (Η διάρκεια της ειδίκευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα θα συνεχιστεί με την πέμπτη περιοχή ειδίκευσης όπου θα δοθεί έμφαση στην αξιολόγηση-διάγνωση του προσώπου με αναπηρίες. Θα εξεταστούν οι ψυχοδιαγνωστικές μέθοδοι, η προέλευση τους καθώς και η αξιοπιστία και εγκυρότητα των μεθόδων αυτών και θα δοθεί έμφαση στη δεοντολογία χρήσης και αναφοράς των ψυχοδιαγνωστικών μεθόδων. Ιδιαίτερα θα τονιστεί το θέμα της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, στην οποία αφιερώθηκε και το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου και της προσοχής της επιστημονικής ομάδας ειδίκευσης του προσωπικού. (Η διάρκεια της ειδίκευσης υπολογίστηκε σε 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα θα συνεχιστεί με την έκτη περιοχή ειδίκευσης όπου θα δοθεί έμφαση στις σχέσεις σχολείου και οικογένειας του προσώπου με αναπηρία. Συγκεκριμένα θα εξεταστούν :

- η διασύνδεση του σχολείου με το σπίτι και η σημασία της συμμετοχής των γονέων σε συνεργασία με τους ειδικούς στην αξιολόγηση-διάγνωση, στην προσφορά πληροφοριών για τη δημιουργία του εξατομικευμένου προγράμματος αγωγής και εκπαίδευσης, στη διαμορφωτική αξιολόγηση της παρέμβασης και την τελική αξιολόγηση του προγράμματος συνολικά. Η όλη διεργασία στηρίζεται στη συστηματική συμβουλευτική της οικογένειας από τη διεπιστημονική ομάδα υποστήριξης του προγράμματος και επισημαίνεται η δυναμική της σχέσης οικογένειας και κοινωνίας.

- η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων του προσωπικού για την υποστήριξη των ενεργειών που υποβοηθούν την πρόληψη.
- οι διαθέσιμες κρατικές και κοινοτικές υπηρεσίες για την υποστήριξη της οικογένειας και του παιδιού με αναπηρίες. Αναδεύθηκε η σημασία του νέου νόμου 2817/2000 για την προώθηση νεωτεριστικών αντιλήψεων για την αγωγή και εκπαίδευση και για τις δυνατότητες μετάβασης του προσώπου με αναπηρίες από το σχολείο στο επάγγελμα

(Η ενότητα αυτή υπολογίστηκε σε περίπου 12 διδακτικές ώρες)

Το Πρόγραμμα θα ολοκληρωθεί με την έβδομη θεματική ενότητα, όπου και θα υλοποιηθεί και η αξιολόγηση του προγράμματος ειδικευσης. Η αξιολόγηση θα γίνει από την επιστημονική επιτροπή μετά από χωρισμό των εκπαιδευομένων σε ομάδες των 10 εκπαιδευτικών όπου θα πραγματοποιηθεί συζήτηση με θέμα την αξιολόγηση και προτάσεις συμπλήρωσης του προγράμματος η οποία και κατέληξε στη συμπλήρωση ημιδομημένου ερωτηματολογίου.

(Η ενότητα αυτή υπολογίστηκε σε περίπου 8 διδακτικές ώρες)

Τα αποτελέσματα από την επεξεργασία των σημειώσεων που κρατήθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης αξιολόγησης του προγράμματος, τα ερωτηματολόγια επεξεργαστήκανε από την επιστημονική ομάδα και τα συμπεράσματα ΕΝΤΑΧΘΗΚΑΝ στην πρακτική άσκηση των επόμενων εκπαιδευτικών ως επιμέρους υποστηρικτικά προγράμματα

ΦΑΣΗ Γ: Βιωματική άσκηση

Η φάση αυτή έχει διάρκεια υλοποίησης 30 ώρες.

Στην φάση αυτή θα ολοκληρωθούν τα θέματα της συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης των εκπαιδευτικών-γονέων παιδιών με αναπηρίες και αναλύθηκαν τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των δυο παραπάνω φάσεων και πως αυτά θα χρησιμοποιηθούν πλέον στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αναλυτικά οι ενότητες παρουσιάζονται στο παράρτημα

4.2 Ειδική ανάλυση εκπαιδευτικού προγράμματος – αποτύπωση πρακτικών

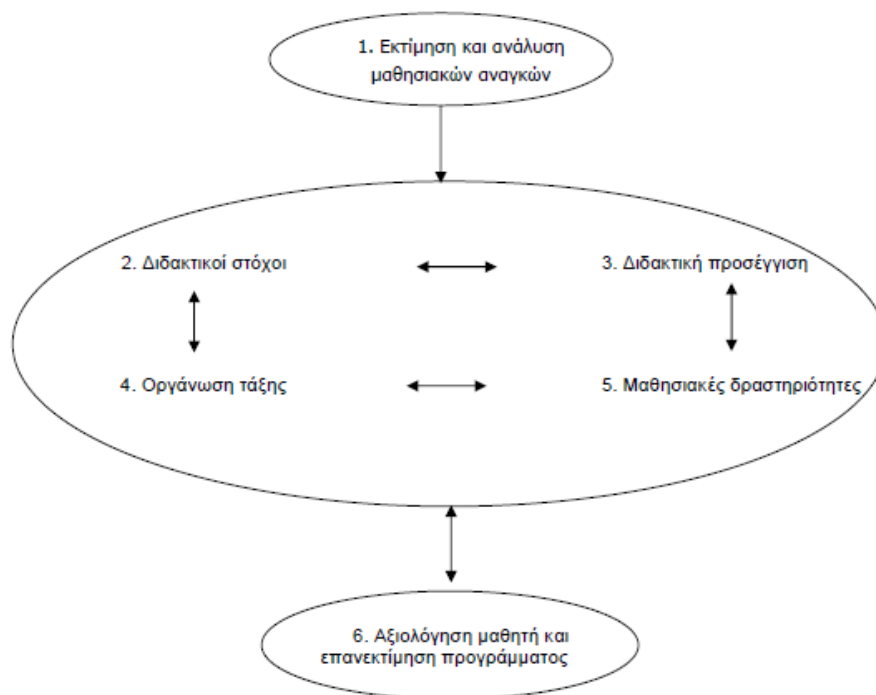
Το συγκεκριμένο διαφοροποιημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει προσαρμογές σε επίπεδο:

- α) διδακτικών στόχων και γνωστικού περιεχομένου
- β) διδακτικής προσέγγισης και οργάνωσης τάξης και μαθητικού δυναμικού
- γ) μαθησιακών δραστηριοτήτων και διδακτικού υλικού
- δ) αξιολόγησης μαθητή και προγράμματος.

Τα παραπάνω αναπτύσσονται σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής, όπου υπάρχουν μικρές ομάδες παιδιών ανά τάξη και εφαρμόζεται συστηματικότερα εξατομικευμένη διδακτική προσέγγιση.

Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσαρμογών

Η διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης ενός διαφοροποιημένου προγράμματος ακολούθησε μια σειρά από αλληλένδετα βήματα που ο εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο κατά τη διάρκεια οργάνωσης και προετοιμασίας όσο και κατά την υλοποίηση της διδακτικής του παρέμβασης.

Συγκεκριμένα τα βήματα και τα συμπεράσματα που παρήχθησαν αναφέρονται παρακάτω:

Βήμα 1ο: Εκτίμηση και ανάλυση μαθησιακών αναγκών

Η διαγνωστική αξιολόγηση του μαθητή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι εξελικτική διαδικασία και πρέπει να πραγματοποιείται από τη διαγνωστική ομάδα του τοπικού Κ.Δ.Α.Υ. σε συνεργασία με το δάσκαλο ειδικής αγωγής, το επιστημονικό και εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου και τους γονείς του παιδιού. Μια τέτοια διαδικασία απαιτεί διεξοδική εκτίμηση των μαθησιακών χαρακτηριστικών, δεξιοτήτων, αναγκών, ενδιαφερόντων και της σχολικής προόδου του μαθητή, αντλώντας στοιχεία από το ιατρικό, κοινωνικό και σχολικό ιστορικό, διαγνωστικές εκθέσεις, πληροφορίες από διδακτικό και επιστημονικό προσωπικό, παρατήρηση, ψυχολογική και μαθησιακή αξιολόγηση, ανασκόπηση φακέλου εργασιών κ.α.

Σε ό,τι αφορά δε, στους μαθητές με νοητική καθυστέρηση η διαφορική διάγνωση θεωρείται επιβεβλημένη, ώστε να διαπιστωθεί η ύπαρξη μειωμένου νοητικού δυναμικού.

Όπου όμως δεν είναι εφικτή η ενδελεχής διάγνωση του μαθητή, το εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου μπορεί να επικεντρώνεται στη μαθησιακή εξέτασή του με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, ώστε να πληροφορηθεί ο δάσκαλος με ακρίβεια το τι γνωρίζει και εφαρμόζει το παιδί και να οδηγηθεί σε σωστή επιλογή των στόχων που πρέπει να διδαχθούν.

Βήμα 2ο: Επιλογή Διδακτικών στόχων

Οι εκπαιδευτικοί συχνά βασίζονται στην έμπνευση της στιγμής και διαφοροποιούν το πρόγραμμά τους κατά την ώρα της διδασκαλίας με αποτέλεσμα να μην προβαίνουν σε όλες τις αναγκαίες παρεμβάσεις για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους.

Η επιλογή και ο προγραμματισμός του κατάλληλου μαθησιακού προγράμματος πρέπει να βασίζεται στην αξιολόγηση του μαθητή και στις προτεραιότητες που θέτει το ατομικό εκπαιδευτικό του πρόγραμμα. Οι διδακτικοί στόχοι και το γνωστικό περιεχόμενο που αναμένονται να κατακτήσει το παιδί πρέπει να καθορίζονται έγκαιρα, να διατυπώνονται με ακρίβεια και σαφήνεια και να παρουσιάζονται με λογική συνέχεια.

Σε ορισμένους μαθησιακούς τομείς όπως π.χ. στα εικαστικά ή στη φυσική αγωγή δεν απαιτείται για τα περισσότερα παιδιά σημαντική διαφοροποίηση από τους συνήθεις στόχους του καθημερινού προγράμματος. Για μαθητές με ήπιες μαθησιακές ανάγκες, μικρότερων κυρίως τάξεων, ίσως αρκεί μια επιλογή των βασικότερων μαθησιακών στόχων της διδακτέας ύλης. Για μαθητές με μεγαλύτερες μαθησιακές ανάγκες μπορεί να χρειαστεί ευρύτερη τροποποίηση στόχων στα περισσότερα γνωστικά αντικείμενα που θα περιλαμβάνει στοιχειώδεις γνώσεις και δεξιότητες πιο πρώιμων συχνά σταδίων σε κάποια μαθήματα ή/ και εξατομικευμένη παρέμβαση, οργανωμένη όμως στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας του μαθήματος (π.χ. να αναγνωρίσουν μια έννοια με τη βοήθεια εποπτικού υλικού αντί να την γνωρίζουν σε πιο αφηρημένο επίπεδο, να συμπληρώνουν αντί να κατασκευάζουν, να επιλέγουν αντί να ταξινομούν).

Η αναγκαιότητα διαφοροποιήσεων και εμπλουτισμού του γενικού αναλυτικού προγράμματος με γνώμονα τις ανάγκες των παιδιών με νοητική καθυστέρηση δε σημαίνει βέβαια τη διαμόρφωση ενός επιλεκτικού, περιορισμένου και χαμηλής ποιότητας πλαισίου παιδείας. Κάθε μαθητής έχει ανάγκη από ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ευρύ, πολυδιάστατο και ευέλικτο που θα παρέχει κατάλληλες ευκαιρίες πρόσβασης σε όλους τους γνωστικούς τομείς.

Για αρκετά παιδιά η συνήθης ύλη της τάξης μπορεί να συνοδεύεται από πρόγραμμα απόκτησης βασικών δεξιοτήτων μάθησης και να εμπλουτίζεται με στόχους που θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του παιδιού και τη συμμετοχή του στην ευρύτερη κοινότητα (π.χ. κοινωνικές δεξιότητες, προεπαγγελματικές δραστηριότητες κ.τλ.).

Οι πρόσθετες αυτές γνώσεις και δεξιότητες δε χρειάζεται να διδάσκονται παράλληλα και αποσπασματικά αλλά μπορούν να ενσωματώνονται όσο το δυνατό στη ροή του κανονικού προγράμματος της τάξης. Επιπλέον πρέπει να συνδέονται λειτουργικά με το αναλυτικό πρόγραμμα της τάξης, ώστε να αποκτούν νόημα για το μαθητή αλλά και να διευκολύνεται η εξάσκηση και η επέκτασή τους καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικού προγράμματος.

Βήμα 3ο: Διδακτική προσέγγιση

Κεφαλαιώδεις παράμετροι στην κατάρτιση διαφοροποιημένων προγραμμάτων είναι η διαρκής εξέταση από το δάσκαλο των απαιτήσεων που η συνηθισμένη ανάπτυξη του μαθήματος θέτει και η συνεχής μέριμνα εξεύρεσης ρεαλιστικών προσαρμογών των κοινών πρακτικών διδασκαλίας και παρουσίασης της ύλης. Αυτό απαιτεί τόσο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και καλή προετοιμασία όσο και εγρήγορη κι ευελιξία κατά τη διάρκεια του μαθήματος, ώστε να αντιμετωπίζονται καταστάσεις που δεν προβλέφθηκαν, καθώς και ανάγκες της στιγμής. Το εκπαιδευτικό προσωπικό που αναλαμβάνει να υλοποιήσει ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα χρειάζεται ένα ευρύ ρεπερτόριο εναλλακτικών διδακτικών μεθόδων και στρατηγικών, όχι απαραίτητα εξειδικευμένων.

Οι μαθητές μπορεί να επωφελούνται όταν ο εκπαιδευτικός:

- a. προετοιμάζει έγκαιρα τη διδασκαλία επιλέγοντας στόχους και δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις προηγούμενες εμπειρίες του παιδιού,
- b. προετοιμάζει τον μαθητή πριν το μάθημα για τις έννοιες και τις δεξιότητες που θα διδαχτούν,
- c. προσελκύει και διατηρεί την προσοχή και το ενδιαφέρον του μαθητή,
- d. προβαίνει σε προεπισκόπηση του προηγούμενου μαθήματος και εξηγεί το στόχο και σκοπό του μαθήματος,
- e. παρουσιάζει βήμα-βήμα τους διδακτικούς στόχους ελέγχοντας το βαθμό κατανόησης από το παιδί,
- f. διδάσκει και εξηγεί υποδειγματικά,
- g. εφαρμόζει πολυαισθητηριακές διδακτικές προσεγγίσεις,
- h. διδάσκει μέσω μίμησης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλων,
- i. επεξηγεί δυσνόητες έννοιες και λεξιλόγιο,
- j. συνοδεύει το λόγο με έκφραση προσώπου, κίνηση και χειρονομίες,
- k. παραφράζει και αναδιατυπώνει σημεία ή εντολές που δεν έγιναν κατανοητές,

- l. επιδεικνύει δεξιότητες ξανά όπου χρειάζεται και δίνει απλούστερες εξηγήσεις και πρόσθετα παραδείγματα,
- m. εκμεταλλεύεται τις νέες τεχνολογίες και τα πολυμέσα και χρησιμοποιεί ποικιλία υλικών, γραφικές παραστάσεις, πινακίδες επίδειξης, προπλάσματα, οπτικές απεικονίσεις, χάρτες, φωτογραφίες, αντικείμενα κ.ά. για να διευκολύνει την πρόσκτηση γνώσης, την ενίσχυση μνήμης και τη συγκράτηση του ενδιαφέροντος από πλευράς του μαθητή
- n. επιβραδύνει τους ρυθμούς μάθησης διατηρώντας όσο το δυνατό τους ίδιους βασικούς στόχους και δραστηριότητες,
- o. προσαρμόζει το ρυθμό μάθησης μειώνοντας την ύλη και τις εργασίες στο μάθημα.
- p. δίνει επαρκή χρόνο στους μαθητές να σκεφτούν και να ανταποκριθούν σε κάποια ερώτηση ή κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης,
- q. παρέχει άμεσες οδηγίες και απλούστερες επεξηγήσεις,
- r. επιμερίζει τη δραστηριότητα σε μικρότερα βήματα,
- s. οργανώνει ομάδες μικτών ικανοτήτων και ενθαρρύνει συμμαθητές να ασκούν βοήθεια και εποπτεία,
- t. ενισχύει τη συνεργατική μάθηση όπου οι μαθητές αναλαμβάνουν ενεργό συμμετοχή στη μάθηση, επιμερίζονται έργο και αρμοδιότητες ανάλογα με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντά τους, ενώ μαθαίνουν να μοιράζονται και να επικοινωνούν μεταξύ τους, συνοψίζει τις νέες γνώσεις και κάνει συστηματική ανασκόπηση και επανάληψη των ήδη κατακτημένων γνώσεων για να συντηρηθούν στη μνήμη,
- u. δίνει στο μαθητή περισσότερες ευκαιρίες για άμεση εξάσκηση και γενίκευση δεξιοτήτων σε διάφορες περιστάσεις,
- v. καθοδηγεί και εποπτεύει στενά το μαθητή, ώστε να μην ασκείται λαθεμένα και να μην ξεχνά πώς να εκτελέσει μια δεξιότητα,
- w. δίνει επαρκείς ευκαιρίες για συχνή επιτυχία,
- x. δίνει άμεση και συγκεκριμένη ανατροφοδότηση,
- y. εκτιμά και υπολογίζει ακόμη και μικρά βήματα προόδου,
- z. συνοδεύει την επιτυχία του μαθητή με χειροπιαστή και αιτιολογημένη επιβράβευση που σταδιακά μπορεί να αντικαθίσταται από προνόμια και εσωτερικές αμοιβές,
- aa. επιβραβεύει την προσπάθεια του μαθητή όχι μόνο τις ορθές απαντήσεις και το τελικό αποτέλεσμα,

- bb. σχολιάζει θετικά και ενισχύει τα παιδιά που συνεργάζονται και αλληλοβοηθούνται.

Βήμα 4ο: Οργάνωση μαθησιακού περιβάλλοντος, μαθητικού δυναμικού και υποστηρικτικού προσωπικού

Η οργάνωση του σχολικού χώρου, χρόνου και υλικού είναι πολύ σημαντική για όλους τους μαθητές ειδικά για τα μεγαλύτερα παιδιά με νοητική καθυστέρηση των οποίων οι μαθησιακές επιδόσεις υπολείπονται σημαντικά των συνομηλίκων τους.

Τα παιδιά ωφελούνται ιδιαίτερα από μια καλά οργανωμένη τάξη με παγιωμένες ρουτίνες, διαδικασίες και κανόνες. Η εξασφάλιση διαμαθητικής επικοινωνίας αλλά και απρόσκοπτης οπτικής επαφής του παιδιού με το δάσκαλο, τον πίνακα ή την οθόνη, η τοποθέτηση του σε μπροστινό θρανίο και εγγύτερα προς στον δάσκαλο, η αποφυγή εξωτερικών ακουστικών και οπτικών αποσπάσεων (θέση μακριά από πόρτες, παράθυρα, εστίες θέρμανσης, συσκευές κ.τ.λ.), η μείωση του επιπέδου θορύβου από τους ίδιους τους μαθητές είναι εξίσου σημαντικοί παράγοντες.

Αναγκαία είναι πολλές φορές και η παροχή πρόσθετης βοήθειας από δάσκαλο ειδικής αγωγής, δεύτερο δάσκαλο, βοηθό δάσκαλο ή ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό σε όσο το δυνατό λιγότερο περιοριστικό περιβάλλον και συνθήκες.

Εξοικειωμένοι με τα ιδιαίτερα μαθησιακά χαρακτηριστικά των μαθητών με νοητική καθυστέρηση αλλά και συμμετοχοί στις διαφοροποιήσεις που απαιτούνται για το καθημερινό μάθημα πρέπει να είναι και το υπόλοιπο προσωπικό του σχολείου που εμπλέκεται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στη μαθησιακή και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

Ουσιαστικό ρόλο στη στήριξη των μαθητών με εκπαιδευτικές ανάγκες παίζει και η υπόλοιπη τάξη. Μέσω ομαδοσυνεργατικών προσεγγίσεων και καλλιέργειας κλίματος αποδοχής και αλληλεγγύης προς την ετερότητα, οι συμμαθητές μπορούν να υποβοηθούν τη μάθηση που συντελείτε στην τάξη, να αναλαμβάνουν την εποπτεία αδύναμων μαθητών, να εκτιμούν και μνα ενισχύουν τη διαφορετική συνεισφορά κάθε μαθητή.

Βήμα 5ο: Μαθησιακές δραστηριότητες και υλικό

Οι μαθησιακές δραστηριότητες και το διδακτικό και εποπτικό υλικό πρέπει να συμβαδίζουν με το γνωστικό και αναγνωστικό επίπεδο του μαθητή, να αρμόζουν στην ηλικία του και να είναι συναφή με τα ενδιαφέροντα και τις εμπειρίες του. Σε αρκετές περιπτώσεις, εργασίες και παιδαγωγικό υλικό θα είναι κοινά για όλους τους μαθητές σε άλλες πάλι θα χρειάζονται μικρές ή μεγάλες διαφοροποιήσεις ειδικά σε όλη μεγαλύτερων τάξεων και μαθήματα με γραμμική ανάπτυξη της ύλης.

Οι δραστηριότητες και οι εργασίες πρέπει να είναι οργανωμένες σε μικρά βήματα, να συμπληρώνονται από κατάλληλο και ελκυστικό υλικό και να συνοδεύονται από συνεχή καθοδήγηση και ανατροφοδότηση.

Οι μαθητές επωφελούνται ιδιαίτερα, όταν ο εκπαιδευτικός:

- a. δίνει ξεκάθαρες οδηγίες σε απλή γλώσσα, χωρίς δύσκολο λεξιλόγιο και πολύπλοκη σύνταξη, διατυπώνοντάς τις μία-μία κάθε φορά,
- b. ελέγχει αν οι μαθητές μπορούν να διαβάζουν και να κατανοούν γραπτές οδηγίες και εργασίες,
- c. συνοδεύει ή αντικαθιστά τις γραπτές οδηγίες με προφορικές,
- d. ενθαρρύνει τους μαθητές να ζητούν βοήθεια όταν δεν κατανοούν εντολές ή πληροφορίες,
- e. δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να κάνουν ερωτήσεις και να ζητούν διευκρινήσεις για τη δραστηριότητα που αναλαμβάνουν,
- f. ελέγχει την κατανόηση των εργασιών ζητώντας από τους μαθητές να επαναλάβουν τις οδηγίες ή να περιγράψουν τι κάνουν,
- g. προβαίνει σε νύξεις (λεκτικές, οπτικές, κιναισθητικές) για να βοηθηθεί ο μαθητής που δυσκολεύεται να απαντήσει ή να ολοκληρώσει μία δραστηριότητα,
- h. εντοπίζει λάθη ή παρανοήσεις του μαθητή και προσφέρει την ανάλογη ανατροφοδότηση και βοήθεια.

Ο σχεδιασμός και η παραγωγή διαφοροποιημένου διδακτικού υλικού μπορεί να περιλαμβάνει διαδικασίες και ενέργειες όπως:

- μεταγραφή κειμένων και εργασιών του σχολικού εγχειριδίου σε απλούστερο λεξιλόγιο και σύνταξη,
- συντόμευση κειμένων,
- απλοποίηση σχεδίων και διαγραμμάτων,
- υπογράμμιση κύριων σημείων,
- διαμόρφωση συμπληρωματικών ή εναλλακτικών φυλλαδίων με βασικές έννοιες και πληροφορίες ή περιλήψεις,
- ένταξη πρόσθετης εικονογράφησης, σκίτσων, εικόνων, σχημάτων και διαγραμμάτων στο διδακτικό υλικό,
- χρήση εποπτικών μέσων και νέων τεχνολογιών,
- μαγνητοφώνηση αναγνωστικού και ασκησιακού υλικού,
- εκπόνηση ασκήσεων με διαβαθμισμένο επίπεδο δυσκολίας και απλούστερη τυπολογία (π.χ. ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, αντιστοιχήσεων, «ναι ή όχι», συμπλήρωσης κενών, σύντομων απαντήσεων).

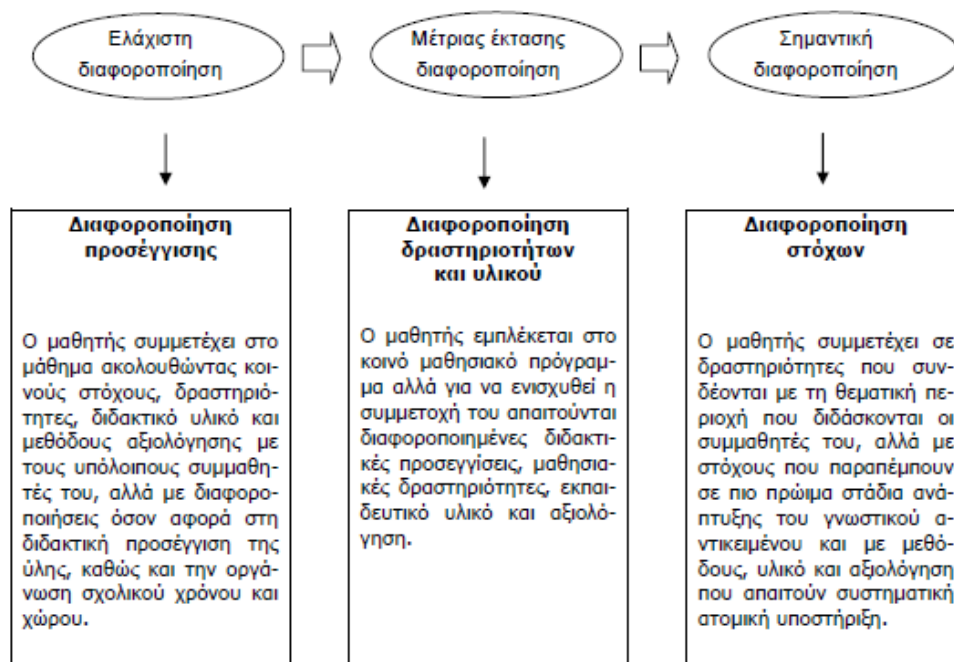
Τέλος, το εποπτικό και παιδαγωγικό υλικό πρέπει να είναι κατάλληλα διευθετημένα για άμεση χρήση στην τάξη. Η συσσωρευμένη εμπειρία του προσωπικού στην παραγωγή διδακτικού υλικού μπορεί να αξιοποιηθεί με τη δημιουργία τράπεζας υλικού στο σχολείο.

Βήμα 6: Αξιολόγηση και επανεκτίμηση του προγράμματος

Η διαδικασία αξιολόγησης παρέχει πληροφορίες τόσο για τις γνώσεις και δεξιότητες που κατέκτησε ο μαθητής όσο και για την αποτελεσματικότητα της διδακτικής παρέμβασης. Ο εκπαιδευτικός ελέγχει, τόσο κατά τη διάρκεια του μαθήματος όσο και σε τακτά διαστήματα, την επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών στόχων και προσφέρει συνεχή ανατροφοδότηση, ενίσχυση και επιβράβευση συνεκτιμώντας όχι μόνο την επίδοση αλλά και την προσπάθεια του μαθητή.

Για τους μαθητές με νοητική καθυστέρηση απαιτούνται συχνά μεταβολές στην διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης. Ειδικότερα, οι μαθητές μπορούν κατά περίπτωση να επωφελούνται, όταν ο εκπαιδευτικός:

- παρουσιάζει δραστηριότητες και εργασίες σε μικρά βήματα και με σειρά διαβαθμισμένης δυσκολίας,
- μεταβάλλει τις απαιτήσεις μιας εργασίας ,
- αντικαθιστά κάποια δραστηριότητα με παρόμοια αλλά ευκολότερη,
- επιτρέπει την εκτέλεση λιγότερων εργασιών κατά την προσπάθεια,
- αλλάζει την παρουσίαση ή τη διαμόρφωση ερωτήσεων και δοκιμασιών (π.χ. προφορική διατύπωση, χρήση εικονογράφησης, απλούστερη τυπολογία ασκήσεων)
- εφαρμόζει εναλλακτικούς τρόπους αξιολόγησης (π.χ. παρατήρηση, εξέταση φακέλου, πληροφορίες από προσωπικό και οικογένεια) και επίδοσης (π.χ. προφορικές ή μαγνητοφωνημένες παρουσιάσεις, χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή).

4.3 Γεωγραφική κατανομή του προγράμματος

Οι Νομοί - Δήμοι εφαρμογής του προγράμματος με σεβασμό τη εγκριτική απόφαση υλοποίηση του έργου και το αντίστοιχο ΤΔΕ είναι:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Θεσσαλονίκης
- Σερρών(Σέρρες , Νιγρίτα)
- Κιλκίς
- Χαλκιδικής
- Πιερίας (Κατερίνη)
- Ημαθία (Βέροια)
- Πέλλας (Έδεσσα, Γιαννιτσά)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Έβρου
- Ροδόπης (Κομοτηνή)
- Ξάνθη

- Καβάλα
- Δράμα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Φλώρινα
- Κοζάνη
- Καστοριά
- Γρεβενά

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Λάρισας
- Τρικάλων
- Καρδίτσας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Ιωαννίνων
- Θεσπρωτίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Φθιώτιδας
- Βοιωτίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Σάμος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ:

- Σύρος

4.4 Λοιπά κριτήρια

Σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση του προγράμματος θα διαδραματίσουν:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

- Η επιλογή των εκπαιδευτών και η σύνθεση της ομάδας έργου, θα γίνει βάσει των βασικών σπουδών τους, της μετεκπαίδευσής τους, της μετεκπαίδευσής τους σε θέματα Ειδικής Αγωγής, της εμπειρίας τους ως

επιμορφωτές και της θέσης που κατέχουν στην εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτές έχουν καταλυτικό ρόλο στο πρόγραμμα. Η επιλογή των εκπαιδευτικών θα βασιστεί σε κριτήρια που αναφέρονται στις γνώσεις και εμπειρίες τους τόσο στο επιστημονικό πεδίο της ειδικότητας τους όσο και στην παιδαγωγική επιστήμη και τις διαδικασίες μάθησης, καθώς και στα προσωπικά τους χαρακτηριστικά (ωριμότητα, ακεραιότητα, μετριοπάθεια, ενεργητικότητα, ευελιξία και προσαρμοστικότητα) και στις δεξιότητες τους (οργανωτικές, κριτικές, ανθρώπινες και επικοινωνίας, αξιολόγησης ανθρώπων, ομαδικής συνεργασίας, αυτοανάπτυξης).

- Η επιλογή των εκπαιδευτικών με βάση προφορικές συνεντεύξεις και συστάσεις, θα αποτελέσουν ευθύνη του επιστημονικού υπεύθυνου του εκπαιδευτικού προγράμματος. Αναλυτικότερα, κατά την επιλογή των εκπαιδευτών θα ληφθούν υπόψη τα παρακάτω στοιχεία:
 - Το επίπεδο και το είδος της εκπαίδευσης.
 - Το επίπεδο και το είδος της επαγγελματικής κατάρτισης.
 - Η επιστημονική, τεχνική και επαγγελματική εξειδίκευση.
 - Η επαγγελματική και εκπαιδευτική εμπειρία σε σχέση με το αντικείμενο, τη χρονική διάρκεια και την ειδικότητα της εργασίας.
 - Η εμπειρία στη συγκεκριμένη ομάδα- στόχο.
 - Τα βασικά χαρακτηριστικά του κάθε εκπαιδευτή

ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φορείς συνεργασίας δεν υπάρχουν, πλην των εξωτερικών εταιρειών - συνεργειών που θα απαντηθούν για την υλοποίηση συγκεκριμένων υποέργων του έργου.

Ωστόσο στο έργο θα υλοποιηθεί συνεργασία με μια ομάδα επιστημόνων από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Δ.Π.Θ.) και ειδικότερα από την Ιατρική Σχολή με σκοπό να ενσωματωθεί η εμπειρία του Δ.Π.Θ. από συναφή έργα που πραγματοποιήσει.

ΦΟΡΕΙΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε συνεργασία με τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, θα καθοριστούν ο αριθμός των σχολείων και των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν. Ταυτόχρονα θα γνωστοποιηθούν στους αρμόδιους φορείς και στα προς ένταξη σχολεία ειδικής αγωγής το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΩΝ

Η επιλογή των επιμορφούμενων θα γίνει βάσει των χρόνων υπηρεσίας, της ειδικότητάς τους (προτιμήθηκαν της Ειδικής Αγωγής) και της εκδήλωσης ενδιαφέροντός τους για παρόμοια σεμινάρια. Επίσης ως απαραίτητα προσόντα

θεωρήθηκαν οι γνώσεις στην πληροφορική, η πρόσβαση σε υπολογιστές και η πρόσβαση σε Internet είτε μέσω των σχολικών μονάδων που υπηρετούν είτε μέσω του προσωπικού τους υπολογιστή. Σε κάθε επιμορφούμενο θα δοθούν σημειώσεις, παράλληλα κείμενα (π.χ. βιβλιογραφία, άρθρα κ.τ.λ.) και διαμέσου e-mail πρόσβαση σε ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό το οποίο χρησιμοποιήθηκε σαν υποστηρικτικό εργαλείο για τον εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας, πέραν των σημειώσεων - βιβλίου που διανεμήθηκαν. Αναλυτικότερα, οι διαδικασίες προβλέπουν τα εξής:

- Ενημέρωση. Για το περιεχόμενο, τους στόχους και τα ειδικότερα στοιχεία του προγράμματος θα ενημερωθούν οι Διευθυντές των προς συμμετοχή σχολείων ειδικής αγωγής, οι οποίοι και ανέλαβαν να αναρτήσουν στους πίνακες ανακοινώσεων, σχετικά με το πρόγραμμα και τους όρους συμμετοχής σε αυτό. Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί δήλωσαν την υποψηφιότητά τους σε ειδικό έντυπο αίτησης που έχει αναρτηθεί δίπλα από την ανακοίνωση.
- Επιλογή. Ύστερα από την συγκέντρωση των δηλώσεων ορίστηκε επιτροπή από στελέχη του Εργαστηρίου και συνεργαζόμενων φορέων, με την συνδρομή και γνώματευση των Διευθυντών των συγκεκριμένων σχολείων, που ανέλαβαν την πρώτη αξιολόγηση των αιτήσεων. Στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί που προεπιλέχθηκαν κλήθηκαν σε ατομική συνέντευξη που θα γίνει από στελέχη του φορέα υλοποίησης. Κατά τη διαδικασία της συνέντευξης διερευνήθηκαν και γενικότερα οι ανάγκες των προς κατάρτιση εκπαιδευτικών, ώστε να ληφθούν υπόψη στον τελικό σχεδιασμό των συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Το έργο "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ Ε ΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ" έχει συνολικό προϋπολογισμό €369.600 εκ των οποίων και τα €369.600 είναι δημόσια δαπάνη (ποσοστό 100,00%).

4.5 Συμπεράσματα- παρατηρήσεις

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

Η βιωσιμότητα της όλης ενέργειας όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω και οι κανόνες που διέπουν την υλοποίηση αυτής, αναφέρονται αναλυτικά στο κείμενο της μεθοδολογίας υλοποίησης της πράξης που κατατέθηκε με το ΤΔΕ. Επιπλέον λόγω της μεγάλης εμπειρίας του φορέα υλοποίησης σε πραγματοποίηση τέτοιων ενεργειών, σε συνδυασμό με την:

- υψηλή κατάρτιση του στελεχιακού του δυναμικού
- την πληρότητα και ποικιλομορφία διαθέσιμης γνώσης
- το υπαρκτό - διαθέσιμο υλικοτεχνικό εξοπλισμό καθώς και λοιπών τεχνικών πόρων

- συνέργεια με κατάλληλες επιχειρήσεις – εργολάβους για την υλοποίηση συγκεκριμένων πράξεων του έργου
- χρηματοδότηση του έργου ύψους 100% από δημόσια δαπάνη

καθιστούν την πράξη βιώσιμη

4.6 Επάρκεια ποσοτικοποίησης των στόχων απόδοσης της πράξης (δείκτες εκροής) – Καθορισμός δεικτών

Οι δείκτες που έχουν κυρίως ποσοτικό χαρακτήρα και στο σύνολό τους καταγράφουν πλήρως τη δραστηριότητα του φορέα είναι οι εξής :

- Δείκτες εκπαιδευτικού έργου: πόσους καταρτιζόμενους – εκπαιδευτικούς κατάρτισε ο φορέας (συγκρίσεις ανά έτος, ανθρωπόωρες), αριθμός σημειώσεων, βιβλίων, εποπτικών μέσων.
- Οικονομικοί δείκτες: προϋπολογιστικά μεγέθη, κατανομή δαπανών
- Δείκτες ανθρωπίνων πόρων: αριθμός προσωπικού (προσλήψεις, απολύσεις), δεξιότητες και τεχνικές ειδικεύσεις του προσωπικού, αξιολόγηση του μητρώου των εκπαιδευτών (σε σχέση με τα μίνιμουμ προσόντα πόσο τα υπερπληρούν οι εκπαιδευτές του μητρώου μας), ο αριθμός των εκπαιδευτών, αξιολόγηση της ενεργής χρήσης του μητρώου κ.λπ.
- Δείκτες οργάνωσης
- Λοιποί δείκτες: αριθμός φορέων με τους οποίους συνεργάζεται ο φορέας

Στη συνολική αξιολόγηση του φορέα λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη ο βαθμός στον οποίο το εκπαιδευτικό έργο που παράγεται είναι αποτελεσματικό. Η πληροφορία αυτή συλλέγεται από τις εξωτερικές αξιολογήσεις των προγραμμάτων που υλοποίησε.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΙΜΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Οι βασικοί άξονες στην βάση των οποίων θα πραγματοποιηθεί η έρευνα και η αποτίμηση είναι οι εξής:

1. Σε επίπεδο σκοπιμότητας και αναγκαιότητας του μέτρου και της συγκεκριμένης δράσης, θα διερευνηθεί η σημασία της παρέμβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα, λαμβάνοντας υπόψη τις επιδράσεις αρχικά σε τοπικό επίπεδο, Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και κατόπιν, με την εκτενέστερη εφαρμογή των συγκεκριμένων προγραμμάτων, σε Πανελλαδικό επίπεδο, εξετάζοντας:

- το πραγματικό ενδιαφέρον των συνεργαζόμενων φορέων για την ανάπτυξη και εκτενέστερη εφαρμογή παρόμοιων δράσεων
- την συνεισφορά της δράσης προς τον προσανατολισμό των εκπαιδευόμενων προς την αξιοποίηση των παραγόμενων αποτελεσμάτων και γνώσεων.
- την συνεισφορά της δράσης προς την βελτίωση των συνθηκών ένταξης ατόμων ειδικών κατηγοριών, προώθηση της ισότητας και ενσωμάτωση των παιδιών με αναπηρίες στο εκπαιδευτικό σύστημα και την αποδοχή τους από το κοινωνικό σύνολο.

2. Σε επίπεδο προσανατολισμού των εκπαιδευόμενων προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης εξετάζοντας:

- τους λόγους συμμετοχής στο συγκεκριμένο πρόγραμμα
- τις ενέργειες του εκπαιδευόμενου με στόχο την καλύτερη αξιοποίηση της παραγόμενης γνώσης
- τις ιδιαίτερες συνθήκες και πολιτικές αντιμετώπιση που υιοθετεί το κάθε προς ένταξη σχολείο ειδικής αγωγής

Σε επίπεδο διαδικασιών που ακολουθήθηκαν από το ΕΠΕΑΚ αναφορικά με όλα τα στάδια του κύκλου ζωής του προγράμματος αξιολογήθηκαν :

- η ποιότητα της ενημέρωσης
- η πληρότητα των διαδικασιών

Σε επίπεδο επιπτώσεων από την εφαρμογή του μέτρου διερευνήθηκαν τα εξής:

- Η επίδραση του προγράμματος στην διαμόρφωση νέων πεδίων διδασκαλίας για παιδιά με αναπηρίες
- Οι επιδράσεις της εφαρμογής της δράσης στην οργάνωση και λειτουργία των υποστηρικτικών δομών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Ο βαθμός προτυποποίησης της διαδικασίας και οι δυνατότητες εφαρμογών σε γενικότερα πλαίσια

Η ανάλυση των δεικτών θα υλοποιηθεί παρακάτω.

5 Γενική αποτίμηση του τρόπου υλοποίησης του Προγράμματος

Ο ρόλος της αξιολόγησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι κυρίως διαφωτιστικός. Η ανατροφοδότηση που προκύπτει από την αξιολόγηση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η αξιολόγηση και ειδικότερα η έρευνα αξιολόγησης, με την οποία ασχολείται η συγκεκριμένη μελέτη, είναι μια διαδικασία με έντονο κοινωνικοπολιτικό χαρακτήρα. Για το λόγω αυτό, η έννοια της επιλογής είναι ταυτόσημη με την έννοια της αξιολόγησης. Προκειμένου να σχεδιαστεί το πλαίσιο αναφοράς βάσει του οποίου θα γίνει η αξιολόγηση του προγράμματος, επιλεχθήκαν με βάση το συγκεκριμένο πρόγραμμα και ανάλογα με το σκοπό και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες αυτό θα εφαρμοστεί:

1. ένα σύστημα αξιών που δίνει νόημα στην εκπαιδευτική διαδικασία, στην προκειμένη περίπτωση στην εφαρμογή του προγράμματος
2. μια στρατηγική έρευνας που θα εξυπηρετεί καλύτερα τους σκοπούς της συγκεκριμένης αξιολόγησης

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίστηκε η αξιολόγηση. Επιλέχθηκαν τρία ζητήματα:

1. Εύρος γνώσεων ή εύρος δείγματος, αν, δηλαδή, συλλέχθηκαν δεδομένα από μεγάλο δείγμα, με μεγαλύτερη ποικιλία ερευνητικών δεδομένων (αναζήτηση ποιοτικών χαρακτηριστικών).
2. Δέσμευση ή όχι από τους σκοπούς, αν, δηλαδή, θα ληφθούν υπόψη οι προδιαγεγραμμένοι σκοποί του προγράμματος,
3. Αποτελέσματα ή διαδικασία, αν, δηλαδή, θα δοθεί έμφαση στα αποτελέσματα ή στη διαδικασία.

Σύμφωνα με το Ν. 2817/2000, οι μαθητές με αναπηρίες φοιτούν στις σχολικές μονάδες της γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης και κατ' εξαίρεση σε άλλες δομές και πλαίσια (π.χ. νοσοκομείο, σπίτι). Στην περίπτωση της μερικής ή και πλήρους φοίτησής τους στη συνήθη σχολική τάξη οι μαθητές με αναπηρία που αντιμετωπίζουν ηπιότερες δυσκολίες στη μάθηση, υποστηρίζονται από ειδικούς εκπαιδευτικούς, ειδικό επιστημονικό προσωπικό, υπηρεσίες ειδικής αγωγής και με ανάλογη αξιοποίηση πρόσθετων οικονομικών πόρων. Η ευθύνη της ένταξης είναι συλλογική και ατομική, ανήκει αναλογικά σε κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας ανάλογα με τη θέση, το ρόλο και τις ειδικές ευθύνες του και όχι μόνο στον ειδικό παιδαγωγό ή τη διεύθυνση του σχολείου. Συγκεκριμένα το αναλυτικό πρόγραμμα που συντάχθηκε και είναι προσαρτημένο στο παράρτημα έχει ως στόχο να μεταλμπαδεύσει τόσο στους γονείς όσο και στους εκπαιδευτικούς βασικές αρχές οι οποίες και είναι :

(α) Επιδιώξεις γενικού πλαισίου

1. Η εξασφάλιση συνθηκών που επιτρέπουν στο μαθητή να αναπτύξει την προσωπικότητά του.
2. Η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την παροχή ίσων ευκαιριών και την καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών.
3. Η καλλιέργεια της συνείδησης του ευρωπαίου πολίτη με την ταυτόχρονη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και πολιτισμικής αυτογνωσίας.
4. Η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και συλλογικότητας.

(β) Γενικές αρχές της εκπαίδευσης

1. Η παροχή γενικής παιδείας πρέπει να στοχεύει στην αρμονική, φυσική, πνευματική, ηθική, αισθητική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών και να τους καθιστά ικανούς να ενεργούν υπεύθυνα και να συνεργάζονται με άλλα άτομα για την επίτευξη κοινών στόχων.
2. Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων του μαθητή και η ανάδειξη των ενδιαφερόντων του είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για ένα αποτελεσματικό και σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα.
3. Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών και δυνατοτήτων μάθησης για όλους τους μαθητές. Οι μαθητές με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζεται να προστατεύονται από τον αποκλεισμό και την ανεργία.
4. Η ενίσχυση της πολιτισμικής και γλωσσικής ταυτότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.
5. Απαραίτητη είναι η ανάπτυξη της ικανότητας κάθε ατόμου να εργάζεται σε ομάδες και να αξιοποιεί τις γνώσεις και τις δεξιότητές του για την επίτευξη κοινών στόχων.
6. Η ευαισθητοποίηση για την αναγκαιότητα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και η υιοθέτηση ανάλογων προτύπων συμπεριφοράς.
7. Η προετοιμασία για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν όχι μόνο στην απόκτηση γνώσης, αλλά και στην προαγωγή της εξατομικευμένης εκπαίδευσης και την εξασφάλιση της δια βίου μάθησης. Η ανάδειξη του παιδαγωγικού ρόλου των νέων τεχνολογιών γίνεται με την προτροπή και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού και προϋποθέτει τη δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού.
8. Η φυσική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών.
9. Η ευαισθητοποίηση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παγκόσμιας ειρήνης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

**Βασικοί άξονες
ανάπτυξης
Αναλυτικών
Προγραμμάτων
Σπουδών –
Σύγχρονες τάσεις**

Η κατάρτιση του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών θα γίνει με σκοπό να είναι σύμφωνη με τις σύγχρονες παιδαγωγικές τάσεις που αφορούν τους μαθητές με αναπηρία, όπως οι παρακάτω:

- Η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών κάθε μαθητή και η ενδυνάμωση της αρχής της ένταξης αποτελούν τα τελευταία χρόνια κύριο άξονα της εκπαιδευτικής πολιτικής της χώρας. Η διακηρυγμένη αρχή για μια Εκπαίδευση για Όλους συνεπάγεται διαρθρωτικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και αλλαγές στη διδακτική μεθοδολογία, ώστε το σχολείο να μπορεί να ανταποκρίνεται στην εκπαίδευση όλων των μαθητών ανεξαρτήτως φυσικής, ψυχολογικής, νοητικής, ή άλλης κατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό είναι απαραίτητη η εξασφάλιση της ευρύτερης συναίνεσης και της προσυμφωνημένης προσπάθειας, όχι μόνο από το διδακτικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό του σχολείου, αλλά και από τους συνομηλίκους, τους γονείς και τις οικογένειες, ως βασική προϋπόθεση για την επιτυχή ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο
- Η πολύπλευρη υποστήριξη των εκπαιδευτικών για την ανάπτυξη των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση ομάδων μαθητών διαφορετικών ικανοτήτων. Στην περίπτωση της μερικής ή και πλήρους φοίτησης των μαθητών με αναπηρίες και ηπιότερες δυσκολίες μάθησης, οι δάσκαλοι της γενικής τάξης χρειάζεται να στηρίζονται στην ανεύρεση τρόπων, μέσων και μεθόδων χειρισμού τους, ώστε οι μαθητές με νοητική καθυστέρηση να μην πλήττον ή να αισθάνονται μειονεκτικά και να απομονώνονται. Για την αποτελεσματική εκπαιδευτική αντιμετώπιση μαθητών με αναπηρία απαιτείται ένα πιο εύκαμπτο σχολικό σύστημα που θα διασφαλίζει μεγαλύτερα περιθώρια ελευθερίας στην τήρηση του ακαδημαϊκού αναλυτικού προγράμματος ανά σχολική κοινότητα και εκπαιδευτικό και θα λαμβάνει υπόψη του την αναγκαία διαφοροποίηση και εξατομίκευση που απαιτεί η εκπαίδευση μαθητών διαφορετικών ικανοτήτων. Η ευελιξία και η διαφοροποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων είναι ένα από τα κεντρικά ζητήματα της σχολικής ένταξης, σύμφωνα με έκθεση της UNESCO(2000).
- Η αξιολόγηση των αναγκών των μαθητών, καθώς και η διαγνωστική διαδικασία, χρειάζεται να είναι εκπαιδευτική και λειτουργική, ώστε να βοηθάει το έργο της εξατομικευμένης εκπαιδευτικής παρέμβασης και να είναι προσανατολισμένη στη συντονισμένη βοήθεια για την αναπλήρωση των αδυναμιών και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Σκοποί του Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για μαθητές με αναπηρία είναι:

- Η ατομική εκπαιδευτική πρόοδος και η μέγιστη δυνατή ένταξη του μαθητή με αναπηρίες στη γενικότερη λειτουργία του σχολείου.

- Η υποστήριξη των σχολικών κοινοτήτων και των εκπαιδευτικών προκειμένου να θέτουν στόχους που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών, να σχεδιάζουν μαθησιακά περιβάλλοντα με ποικίλες προκλήσεις και ενδιαφέροντα, να ξεπερνούν τα πιθανά εμπόδια στη μάθηση που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με νοητική καθυστέρηση.
- Ο εμπλουτισμός του γενικού αναλυτικού προγράμματος με στόχους και δραστηριότητες που βελτιώνουν τόσο τη μάθηση και την επίδοση στο σχολείο όσο και την κοινωνική και επαγγελματική ζωή.

Τομείς Προτεραιοτήτων

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών στοχεύει να καλύψει τους εξής τομείς προτεραιοτήτων:

Κοινωνική ολοκλήρωση. Το σχολείο πρέπει να είναι οργανωμένο και δομημένο ώστε να προωθεί και να υποστηρίζει την κοινωνική αλληλεπίδραση και την αλληλεγγύη. Ιδιαίτερη σημασία παίζει το άτυπο ή κρυφό πρόγραμμα, όπου οι στάσεις των εκπαιδευτικών, γονέων και μαθητών, η λειτουργία του σχολείου, η ρουτίνα της τάξης και η χρήση των σχολικών χώρων αποτελούν παράγοντες αποδοχής κι εκπαίδευσης των μαθητών με αναπηρία, αλλά και όλων των μαθητών. Το άτυπο πρόγραμμα πρέπει να συμβάλει στην πληρέστερη και ομαλή κοινωνική ζωή όλων των μαθητών. Καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία των ανωτέρω σκοπών θα παίζει επίσης η σχέση του σχολείου με την ευρύτερη κοινότητα και οι σχέσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών.

Κοινωνικότητα. Η εφαρμογή Ειδικής Αγωγής προϋποθέτει την προσαρμογή του σχολείου και του προγράμματος στις ανάγκες των μαθητών του, καθώς ταυτόχρονα υποστηρίζει και αναπτύσσει την προσαρμογή των μαθητών στις κοινωνικές κι ομαδικές ανάγκες. Η ενεργητική συμμετοχή του μαθητή σε όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής με παράλληλες παρεμβάσεις, όπου κρίνεται σκόπιμο από το προσωπικό του σχολείου, στις κοινωνικές δεξιότητες του αποτελούν την εγγύηση για την κοινωνική ενσωμάτωση όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως δυσκολιών. Για να είναι όμως επιτυχής κάθε τέτοια προσπάθεια, πρέπει να φροντίσει για την ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων στους μαθητές, όπως:

- Την ανταπόκριση στην επικοινωνία των άλλων.
- Την επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τους άλλους.
- Την επιτυχή επικοινωνία με τους άλλους.
- Την αναγνώριση συμβόλων που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή.
- Την ικανότητα αυτοελέγχου και ελέγχου της συμπεριφοράς.

Συνεργασία. Η επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και τοπικής κοινωνίας είναι θεμελιώδης αρχή. Οι ομαδικές και συνεργατικές δραστηριότητες, βοηθούν τους μαθητές να αποκτούν επίγνωση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών τους και να αντιμετωπίζουν από κοινού τα κοινά προβλήματα. Η συνεργασία βοηθά τους μαθητές να ανταποκρίνονται στην ανάγκη της λεκτικής

και μη λεκτικής επικοινωνίας, να παρατηρούν και να ακολουθούν πρότυπα συμπεριφοράς σε ασφαλές, καθοδηγούμενο και δομημένο περιβάλλον, να αναπτύσσουν την κοινωνική τους νοημοσύνη μέσα σε μια ποικιλία κοινωνικών καταστάσεων και αλληλεπιδράσεων. Η κατάκτηση βασικών κοινωνικών συνηθειών, όπως η αρμονική συνύπαρξη με τους άλλους, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την καθημερινή επαφή με τους άλλους μαθητές και την ανάπτυξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων.

Συναισθηματική οργάνωση. Η άσκηση σε δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, προσωπικής φροντίδας και στη διαχείριση ελεύθερου χρόνου, καθώς και οι ευκαιρίες επικοινωνίας και συνεργασίας, καλλιεργούν το αίσθημα της ατομικής αξίας και αξιοπρέπειας, αναπτύσσοντας την αυτοεκτίμηση και την αυτοαντίληψη τους. Το αίσθημα επάρκειας μέσα από την ενεργητική συμμετοχή συμβάλλει στην καλή συναισθηματική κατάσταση των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση, στην καλλιέργεια της ψυχικής τους υγείας και τους βοηθάει να διάγουν αυτόνομη διαβίωση μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο.

Οι δεξιότητες που προτείνονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι:

- Αναγνώριση συναισθημάτων σε καταστάσεις στην καθημερινή ζωή και εξάσκηση σε τρόπους διαχείρισης και μείωσης ανεπιθύμητων συμπεριφορών.
- Εξάσκηση σε τεχνικές ελέγχου επιθετικής ή αυτοκαταστροφικής συμπεριφοράς.
- Αποφυγή συμπεριφορών που θεωρούνται μη αποδεκτές.
- Ανάπτυξη τρόπων εκτίμησης του εαυτού του σε σχέση με τις δραστηριότητές του

Βασικές ακαδημαϊκές και κοινωνικές δεξιότητες

α. Ανάπτυξη των προφορικών γλωσσικών δεξιοτήτων

Η ανάπτυξη των προφορικών γλωσσικών δεξιοτήτων είναι απαραίτητη τόσο για τις ανάγκες της επικοινωνίας όσο και την εσωτερική οργάνωση της σκέψης των μαθητών με αναπηρία και ειδικά με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Ο εμπλουτισμός του προφορικού λόγου με νέο λεξιλόγιο και συντακτικά σχήματα, η λογική και κατανοητή οργάνωση της ομιλίας μέσα από ρόλους και την έκφραση των καθημερινών προσωπικών και συναισθηματικών αναγκών και επιθυμιών του παιδιού, η ενεργητική ακρόαση, η συμμετοχή στο διάλογο και η έκφραση μέσα σε συλλογικά πλαίσια ασκούνται και αναπτύσσονται μέσα στη σχολική αίθουσα και την καθημερινή λειτουργία του σχολείου. Η ανάπτυξη της παραγωγής και κατανόησης του προφορικού λόγου χρειάζεται να ενθαρρύνεται από τον εκπαιδευτικό και τη σχολική κοινότητα, διασφαλίζοντας τις κατάλληλες και ισοτιμες συνθήκες μέσα και έξω από τη σχολική αίθουσα.

β. Καλλιέργεια της πρακτικής σκέψης και της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων καθημερινής ζωής

Η απόκτηση γνώσεων πρέπει να συνοδεύεται από την αξιοποίησή τους μέσα στη καθημερινή πρακτική. Η αναγνώριση και ο ορισμός των προβλημάτων μέσα στην καθημερινή ζωή είναι συχνά η αρχή της επίλυσής τους. Η επίλυση προβλημάτων στη σχολική ζωή είναι η βάση για την επίλυση προβλημάτων της ευρύτερης κοινωνικής ζωής του παιδιού. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων που ενθαρρύνουν την πρακτική σκέψη των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Η καλλιέργεια της πρακτικής σκέψης μπορεί να οδηγεί στην αυτοβελτίωση της μάθησης και επίδοσης και την αξιοποίηση των γνώσεων για τις καθημερινές τους ανάγκες.

γ. Ικανότητα αυτοβελτίωσης και δια βίου εκπαίδευσης

Περιλαμβάνει δεξιότητες με τις οποίες αναγνωρίζεται η δραστηριότητα, τα μέρη που την αποτελούν και οι συμπεριφορές που απαιτούνται για την εκτέλεσή της, προβλέπονται οι εναλλακτικές επιλογές κατά την εφαρμογή μιας δραστηριότητας, αναγνωρίζονται λάθη και επαναπροσδιορίζονται στόχοι, αναπτύσσονται η προσοχή και η συγκέντρωση κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της δραστηριότητας, αλλά και η δυνατότητα χαλάρωσης μεταξύ δύο δραστηριοτήτων.

Δημιουργική έκφραση. Το πρόγραμμα βοηθάει στην ανάπτυξη μιας διδασκαλίας που ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα των μαθητών με αναπηρίες, όχι μόνο μέσα από τη συνήθη σχολική καλλιτεχνική έκφραση, αλλά και μέσα στην ίδια τους τη ζωή. Για αυτό χρειάζεται η ενθάρρυνση των μαθητών να κατασκευάζουν, να σχεδιάζουν, να υποθέτουν και να φαντάζονται. Παράλληλα, η αισθητική αγωγή βοηθάει στην ανακάλυψη της δημιουργικής πλευράς του εαυτού τους και αναδεικνύει τις δημιουργικές πτυχές της προσωπικότητας του παιδιού.

Εξοικείωση με την τεχνολογία και τους υπολογιστές. Η χρήση της κατάλληλης και διαθέσιμης τεχνολογίας, όποτε είναι απαραίτητο, μπορεί να βελτιώνει τους όρους και τις συνθήκες επιτυχίας των διδακτικών προγραμμάτων και να ενισχύει την επικοινωνία και την μάθηση των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Τα τεχνικά βοηθήματα και τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, όπως οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και η χρήση πολυμέσων, παρέχουν άμεσα αισθητηριακές μαθησιακές εμπειρίες και ενθαρρύνουν την πρακτική σκέψη. Οι μαθητές μπορούν να βλέπουν χειροπιαστά την πρόοδό τους, να αποκτούν μεγαλύτερη υπευθυνότητα για τη μάθησή τους και να αυτο-αξιολογούν την ποιότητα της εργασίας τους. Η εκπαιδευτική παρέμβαση μέσω ΗΥ, βοηθάει στην ενδυνάμωση και εστίαση της προσοχής, της υπομονής, και της επιμονής των μαθητών με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Προ-επαγγελματική εκπαίδευση. Τα άτομα με αναπηρία μπορούν με την κατάλληλη βοήθεια και υποστήριξη να συμμετάσχουν πιο ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Η προ-επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να αναπτύσσει διαπροσωπικές δεξιότητες, να εκπαιδεύει στην ικανότητα διαχείρισης πόρων, να αναπτύσσει την αποτελεσματική επικοινωνία με τους άλλους και τις δεξιότητες συνεργασίας. Απαραίτητες είναι ακόμη δεξιότητες που αφορούν στη διαχείριση του χρόνου, στη χρήση κινήτρων, στην αναγνώριση κανόνων κατά την εκτέλεση μιας δραστηριότητας, στην αποδοχή εκτέλεσης συγκεκριμένου ρόλου, στη χρήση των ανάλογων εργαλείων, στην εκμάθηση κανόνων ασφαλείας.

Οι παραπάνω τομείς προτεραιοτήτων δεν είναι εξαντλητικοί και περιοριστικοί, αλλά κατευθυντικοί και μπορούν να επεκταθούν σε διάφορα επίπεδα ανάλογα με τα μέσα που διαθέτει το κάθε σχολείο. Δίνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ένταξη των παιδιών με ελαφριά ή μέτρια νοητική καθυστέρηση στη συνηθισμένη τάξη και παρέχουν ευκαιρίες για πρόοδο και αυξανόμενες προκλήσεις για τους μαθητές που δεν μπορούν να μάθουν με τους παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας. Οι αποφάσεις σχετικά με το εύρος, το χρόνο και την ισορροπία στη διδασκαλία των διαφόρων δεξιοτήτων που προτείνονται πρέπει να είναι αντικείμενο συνεχούς αξιολόγησης και αναπροσαρμογής με βάση τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των συγκεκριμένων μαθητών, αλλά και την πρόοδό τους κατά την εκτίμηση του δασκάλου, καθώς και όσων συνεργάζονται με το παιδί.

Όλοι οι παραπάνω πολυμετρικοί παράγοντες θα εισαχθούν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών, έτσι ώστε γονείς και εκπαιδευτικοί να έρθουν σε επαφή με τα νέα μοντέλα της εκπαίδευσης, να συνδράμουν και οι ίδιοι στην ανάπτυξη αυτών και να καθιερωθούν ως μοντέλα εκπαιδευτικής και γονικής αντιμετώπισης θεμάτων αγωγής ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Σε κάθε περίπτωση, ο παιδαγωγικός σχεδιασμός θα λάβει υπόψη τις σημαντικότερες δυσκολίες μάθησης που αντιμετωπίζει ο μαθητής με αναπηρία, οι συνηθέστερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

1. Αδυναμία γενίκευσης και μεταφοράς της συγκεκριμένης γνώσης. Η διδασκαλία ξεκινά από το συγκεκριμένο και άμεσο με τη χρήση εποπτικού υλικού και εκτυλίσσεται σπειροειδώς σε πιο αφηρημένες και γενικές έννοιες.
2. Οργάνωση της διδασκαλίας ενός γνωστικού αντικειμένου αξιοποιώντας καταρχήν την άμεση εμπειρία.
3. Αδυναμία αντιστρεψιμότητας της σκέψης. Στη γνωστική ικανότητα της αντιστρεψιμότητας στηρίζονται πολλές από τις νοητικές πράξεις. Η προσέγγισή προβλέπει τη διδασκαλία και του αντιστρέψιμου με την ίδια μεθοδολογία που παρουσιάστηκε και το ορθό.
4. Μνήμη. Ένας λόγος που εφαρμόζεται συχνά η ανάλυση έργου ως διδακτική μεθοδολογία είναι γιατί βοηθά τους μαθητές ειδικά με ελαφριά και μέτρια νοητική καθυστέρηση να επεξεργάζονται σε μικρά διακριτά τμήματα το μαθησιακό υλικό. Σε κάθε βήμα (παρουσίαση, κατανόηση, εξάσκηση, εμπέδωση, απομνημόνευση, έκφραση, γενίκευση) δίνετα σταθερή ανατροφοδότηση. Ο τελικός στόχος κατακτάται με σταδιακή προσέγγιση είτε πρόκειται για γνώσεις είτε για δεξιότητες και στάσεις (τροποποίηση συμπεριφοράς). Απαιτείται συχνή επανάληψη για τη διατήρηση των γνώσεων. Η συχνή επανάληψη δίνει ικανοποίηση επάρκειας στους μαθητές με νοητική καθυστέρηση και αίσθημα βεβαιότητας.
5. Ελλιπής και βραχύχρονη συγκέντρωση προσοχής. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του μαθησιακού στυλ των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση είναι η μικρή διάρκεια χρόνου εργασίας.

Κουράζονται συγκριτικά γρήγορα και η συγκέντρωση καθώς και η μνήμη εργασίας είναι αδύνατες.

6. Ανάγκη για συστηματική παρότρυνση. Για να διευκολυνθεί η κατανόηση μιας συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της μοντελοποίησης όπου επιδεικνύθηκαν ένα πρότυπο μίμησης, και της λεκτικής καθοδήγησης όπου θα δοθούν σύντομες οδηγίες σε κάθε φάση εξέλιξης της προς μάθηση συμπεριφοράς. Πολύ σημαντικό ρόλο στη συστηματική παρότρυνση παίζει η ενημερότητα των γονέων για τα προγράμματα που παρακολουθεί ο μαθητής στο σχολείο και τους ειδικούς στόχους. Η συνεχής συνεργασία οικογένειας και σχολείου δημιουργεί ένα συνεπές πλαίσιο μάθησης για το μαθητή και υποστηρίζει δημιουργικά τις προσπάθειές του.

Οι προαπαιτούμενες σχολικές δεξιότητες όπως είναι η ρουτίνα της τάξης, η στρατηγική μελέτης, η φροντίδα των προσωπικών αντικειμένων και των σχολικών αντικειμένων αποτελούν επίσης σημαντικούς στόχους διδασκαλίας για τους μαθητές με μέτρια και ελαφριά νοητική καθυστέρηση. Η διδακτική μεθοδολογία πρέπει να συμβάλει στην αυτόνομη, αυτορρυθμιζόμενη συμπεριφορά του μαθητή.

Τέλος, η διαθεματική προσέγγιση του Ενιαίου Πλαισίου Σπουδών παρέχει μια ευελιξία στον εκπαιδευτικό ώστε να ενσωματώνει ειδικούς στόχους και ειδικά προγράμματα στο κοινό πρόγραμμα για να ανταποκριθεί στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των μαθητών με μέτρια κι ελαφριά νοητική καθυστέρηση.

Οι θεματικές ενότητες αναπτύχθηκαν παράλληλα με το υπόλοιπο πρόγραμμα και να διαρκούν από λίγες ώρες μέχρι αρκετές εβδομάδες. Το περιεχόμενο της διαθεματικής προσέγγισης περιέχει μια ευρεία θεματική που αντλεί υλικό από πολλά μαθήματα και ασκεί πολλές περιοχές δεξιοτήτων είτε ένα αντικείμενο ενός μαθήματος που για να εμπεδωθεί ικανοποιητικά απαιτεί ολική προσέγγιση και καλλιέργεια συγκλινόντων δεξιοτήτων όπως λεξιλόγιο, έκφραση, υπολογιστική ικανότητα, γνώσεις, κοινωνικές δεξιότητες (π.χ. το σχέδιο εργασίας τα χρήματα).

5.1 Εκπαιδευτικό υλικό

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη Στρατηγική που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση της Εκπαίδευσης και τις βασικές αρχές των θεωριών μάθησης με βάση τις οποίες οργανώθηκε και σχεδιάστηκε η εκπαίδευση- κατάρτιση.

Αναφορικά επισημαίνουμε ότι:

Τα τελευταία χρόνια και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης παρατηρείται η μεταστροφή από την κλασική εφαρμογή της θεωρίας και των τεχνικών του συμπεριφορισμού προς την ενσωμάτωση δραστηριοτήτων και τεχνικών της συνεργατικής μάθησης και του εποικοδομισμού. Οι θεωρίες μάθησης επηρεάζουν και θέτουν τις θεμελιώδεις αρχές για την ανάπτυξη της στρατηγικής της εκπαιδευτικής διαδικασίας και έχουν σημαντικές θεμελιακές διαφοροποιήσεις. Ο Συμπεριφορισμός υποστηρίζει τη μάθηση μέσα από την αλλαγή της συμπεριφοράς του ατόμου, λόγω ανακλαστικών λειτουργιών και είναι επικεντρωμένος στους

στόχους μάθησης και στο περιεχόμενο της εκπαίδευσης χωρίς να αντιμετωπίζει τις συνθήκες και το προφίλ του Εκπαιδευόμενου. Ο Εποικοδομιτισμός, από την άλλη μεριά, θεωρεί γνώση τη μετατροπή που εξασκεί το άτομο στην πληροφορία που λαμβάνει προκειμένου να κτίσει τη γνώση του, δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή του εκπαιδευόμενου και αντιμετωπίζοντας την εκπαίδευση ως μια προσωπική περιπέτεια. Ο εποικοδομιτισμός ευνοεί τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο ο εκπαιδευόμενος έχει ενεργή συμμετοχή και ο καθηγητής έναν περισσότερο συντονιστικό και συμβουλευτικό ρόλο. Ο σχεδιασμός ενός συστήματος αξιολόγησης εκπαιδευτικού περιεχομένου οφείλει να αναπτύσσεται με βάση την Στρατηγική που θα ακολουθηθεί στην παραγωγική εκπαιδευτική διαδικασία.

Η Αξιολόγηση του Περιεχομένου της Εκπαίδευσης (είτε είναι σε έντυπη ή σε ηλεκτρονική μορφή) δεν μπορεί να υλοποιηθεί διαφοροποιημένα από τη Συνολική Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης που περιλαμβάνει πολυάριθμες παραμέτρους όπως είναι α) Οι υποδομές β) οι Εκπαιδευτές, γ) Οι Διαδικασίες Υλοποίησης της Εκπαίδευσης δ) Ο Σχεδιασμός της Εκπαίδευσης κα. Η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου αποτελεί στην πραγματικότητα ένα από τους παράγοντες που αξιολογούνται στην Ολοκληρωμένη Προσέγγιση της Αξιολόγησης της Εκπαίδευσης.

Το ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο δεν είναι η απλή παρουσίαση των θεματικών αντικειμένων, όπως ακριβώς γίνεται με ένα βιβλίο. Η τεχνολογία Πληροφορίας και Επικοινωνίας, δίνει τη δυνατότητα εμπλουτισμού του περιεχομένου με δραστηριότητες που συμβάλουν στην καλύτερη παρουσίαση και κατανόηση των εκπαιδευτικών θεμάτων, την εξάσκηση με αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες, την αξιοποίηση πολυμέσων όπως είναι video και ήχος κα. Πριν προχωρήσουμε στην περαιτέρω ανάλυση της μεθοδολογίας αξιολόγησης του περιεχομένου της εκπαίδευσης θα πρέπει να απαντηθούν τα παρακάτω ερωτήματα:

A) Γιατί υλοποιείται η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου;

Η αξιολόγηση δεν έχει στόχο να αποδώσει ευθύνες ή τιμές αλλά να οδηγήσει και να τροφοδοτήσει διαδικασίες βελτιστοποίησης των αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης. Η γνώση που αποκομίζεται από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης θα βοηθήσει να σχεδιασθούν και να προετοιμασθούν διορθωτικές παρεμβάσεις. Ένα σύστημα αξιολόγησης θα πρέπει να προβλέπει τόσο στο σχεδιασμό του όσο και στην υλοποίησή του τις αναδράσεις βελτιστοποίησης και το πώς αυτές θα λειτουργήσουν στο ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της εκπαίδευσης.

B) Πότε πρέπει να υλοποιηθεί η αξιολόγηση;

Η αξιολόγηση δεν είναι μια διαδικασία μόνο αποτίμησης αλλά ελέγχου και υποστήριξης της αποτελεσματικής υλοποίησης του εκπαιδευτικού έργου. Η αξιολόγηση αποτελεί εργαλείο της αποτελεσματικής διοίκησης και εξασφαλίζει την ποιότητα του παραγόμενου έργου εντασσόμενη σε ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας. Η αξιολόγηση (και του εκπαιδευτικού περιεχομένου) αποτελεί μια αέναη διαδικασία που σε κάθε κύκλο της ξεκινά με την έναρξη ενός εκπαιδευτικού έργου και ολοκληρώνεται με την τροφοδότηση των αναδράσεων βελτίωσης και προαγωγής του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Γ) Πώς θα γίνει η αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου;

Είναι πολύ σύνθητες το φαινόμενο η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου να εξαντλείται στην αξιολόγηση του βαθμού κάλυψης των θεμάτων και στον τρόπο που αυτά εμφανίζονται και πολύ συχνά στο πόσο καλογραμμμένο είναι το εκπαιδευτικό υλικό. Στην ηλεκτρονική εκπαίδευση τα πράγματα είναι περισσότερο σύνθητα, καθώς θα πρέπει να εξετασθούν οι παράγοντες που υπεισέρχονται στην αξιολόγηση του υλικού και αφορούν:

- α) Στην τεχνολογία που χρησιμοποιείται
- β) Στο πόσο φιλικό είναι στο χρήστη
- γ) Στο πόσο εύκολα μπορεί να χρησιμοποιηθεί
- δ) Στο βαθμό της αλληλεπίδρασης που διαθέτει στη διαδικασία μεταφοράς της γνώσης στον εκπαιδευόμενο
- ε) Στο βαθμό που καλύπτει τις παιδαγωγικές και διδακτικές ανάγκες της ομάδας στόχου.

Ένα άλλο κρίσιμο σημείο της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού περιεχομένου είναι ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπαίδευσης (όταν μιλάμε για την κλασική καθ' έδρας εκπαίδευση) ή την τεχνολογική υποδομή που χρησιμοποιείται όταν αναφερόμαστε στην ηλεκτρονική εκπαίδευση. Η αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού περιεχομένου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της Αξιολόγησης ενός Εκπαιδευτικού Συστήματος ή ενός Εκπαιδευτικού έργου.

Όσον αφορά στην ηλεκτρονική εκπαίδευση η φύση, η δομή και τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού περιεχομένου εξαρτώνται άμεσα από τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του συστήματος (πλατφόρμας) που χρησιμοποιείται.

5.2 Μεθοδολογία Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης διακρίνεται από ένα σύνολο δραστηριοτήτων που ξεκινούν από τη συλλογή στοιχείων που αφορούν την εκπαίδευση, συνεχίζεται με την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων και καταλήγει στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας. Στόχος της αξιολόγησης είναι να υποστηρίξει μια διαδικασία συνεχούς ανατροφοδότησης, έτσι ώστε να προάγεται η διαδικασία της εκπαίδευσης και να βελτιστοποιούνται τα μαθησιακά αποτελέσματα.

Ο βαθμός επιτυχίας μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας καθορίζεται από τρεις βασικές παραμέτρους :

1. Τον εκπαιδευτή
2. Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται

3. Τα μέσα που παρέχονται για την υλοποίηση της εκπαίδευσης

Η μορφή, η δομή, το περιεχόμενο και τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη δομή και τον τρόπο που θα υλοποιηθεί η εκπαίδευση.

Στην περίπτωση της κλασσικής πρόσωπο με πρόσωπο εκπαίδευσης το εκπαιδευτικό υλικό εξυπηρετεί τόσο τις ανάγκες του εκπαιδευτή όσο και του εκπαιδευόμενου καθώς αποτελεί κυρίαρχο σημείο αναφοράς για την κατανόηση και τη μάθηση.

Η σύγχρονη εκπαίδευση απαιτεί την ταυτόχρονη συμμετοχή όλων των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών ή εισηγητών. Η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου γίνεται σε 'πραγματικό' χρόνο και κατά τη διάρκεια του σύγχρονου μαθήματος μπορούν να ανταλλάσουν εκτός από απόψεις και εκπαιδευτικό υλικό.

Εκπαίδευση.

Η Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Υλικού αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία στην οποία εμπλέκονται:

1. Οι συγγραφείς του εκπαιδευτικού υλικού και εμπειρογνώμονες
2. Ο Εκπαιδευτικός ο οποίος θα χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό υλικό στη διαδικασία εκπαίδευσης
3. Ο Εκπαιδευόμενος, ο οποίος θα είναι ο αποδέκτης του εκπαιδευτικού υλικού στη Διαδικασία της Αξιολόγησης.

Για την Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού υλικού θα ακολουθηθεί η παρακάτω διαδικασία:

A) Αρχική Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Περιεχομένου.

Το Εκπαιδευτικό Περιεχόμενο που θα εκπονηθεί στο πλαίσιο του έργου θα δοθεί σε μια ομάδα Εμπειρογνομόνων προκειμένου να αξιολογηθεί αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους.

Η Ομάδα των Εμπειρογνομόνων αποτελείται από τις ακόλουθες εξειδικεύσεις:

- Ψυχολόγους
- Εκπαιδευτές ΑΜΕΑ
- Ιατρούς με ειδίκευση στην αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με ΑΜΕΑ Παιδαγωγικά και Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Κάθε μέλος της Ομάδας Εμπειρογνομόνων θα συμπληρώσει Δομημένο ερωτηματολόγιο και επιπλέον θα συνταχθεί σχετική έκθεση αποτίμησης του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

B) Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού περιεχομένου από τους Εκπαιδευτές

Οι Εκπαιδευτές που συμμετέχουν στην Εκπαίδευση – Κατάρτιση θα αξιολογήσουν το περιεχόμενο της εκπαίδευσης – κατάρτισης μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο (επισυνάπτεται στο παράρτημα). Σκοπός αυτής της δραστηριότητας αξιολόγησης είναι να προσδιορισθούν αφενός τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού (πληρότητα, φιλικότητα, ευχρηστία, αξιοπιστία, κ.α) και αφετέρου το πώς και πόσο βοήθησε και υποστήριξε τον εκπαιδευτικό στην υλοποίηση του έργου του. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις προτάσεις των εκπαιδευτικών για περαιτέρω βελτίωση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Γ) Αξιολόγηση από τους Εκπαιδευόμενους

Οι εκπαιδευόμενοι που συμμετέχουν στο έργο, όπως επίσης και οποιοσδήποτε χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο για την εκπαίδευσή, θα αξιολογήσουν το περιεχόμενο του, με τη συμπλήρωση δομημένου ερωτηματολογίου που θα περιλαμβάνει ανοικτές ερωτήσεις.

3. Κριτήρια Αξιολόγησης

Σε ένα σύστημα αξιολόγησης στόχος είναι να κατασκευασθεί μια συνεπής οικογένεια κριτηρίων. Η ανάπτυξη και εφαρμογή αυτού του μοντέλου αξιολόγησης προϋποθέτει ότι έχουν προσδιορισθεί και αποτυπωθεί με σαφήνεια οι εκπαιδευτικοί στόχοι της εκπαίδευσης που θα υλοποιηθεί. Για την ανάπτυξη των Κριτηρίων Αξιολόγησης γίνεται διάκρισή τους στις παρακάτω θεματικές περιοχές:

A) Βαθμός κάλυψης των θεματικών εννοιών της εκπαίδευσης

- Ο βαθμός κάλυψης της Διδακτέας ύλης
- Βαθμός κάλυψης των εκπαιδευτικών στόχων
- Βαθμός αξιοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης
- Βαθμός σύνδεσης με άλλα συναφή εκπαιδευτικά αντικείμενα.
- Βαθμός επάρκειας σε παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης και λυμένες ασκήσεις, πίνακες, γραφικές παραστάσεις και εικόνες.
- Βαθμός επάρκειας εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- Αλληλουχία των εκπαιδευτικών εννοιών και η συνέπεια σε όλο το περιεχόμενο
- Βαθμός κάλυψης αναφορών σε Πηγές Γνώσης
- Βαθμός αποφυγής της αλληλοκάλυψης και επανάληψης
- Επάρκεια των ασκήσεων και των λοιπών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων

B) Βαθμός κάλυψης της εκπαιδευτικής στρατηγικής

- Επάρκεια λειτουργιών ανάδρασης με τον εκπαιδευόμενο
- Επάρκεια λειτουργιών αυτενέργειας του εκπαιδευόμενου
- Υποστήριξη της συνεργατικής μάθησης
- Επάρκεια ασκήσεων δημιουργικότητας
- Βαθμός και ποιότητα επικοινωνίας εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου
- Δυνατότητα Αυτό-αξιολόγησης του Εκπαιδευόμενου

Γ) Η παρουσίαση και η Διεπαφή με τους Εκπαιδευόμενους

- Χρήση κατανοητής γλώσσας
- Παροχή ευκολιών και βοήθειας στη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού
- Βαθμός και ποιότητα αλληλεπίδρασης - χρήστη συστήματος
- Εφαρμογή λειτουργιών ανάδρασης με τον εκπαιδευόμενο
- Παρουσίαση των σημαντικών σημείων με ειδικές σημάνσεις.
- Χρήση χρωμάτων, αποχρώσεων ώστε να είναι ευχάριστη και ελκυστική η ενασχόληση με το υλικό
- Παροχή διευκολύνσεων και βοήθειας στον εκπαιδευόμενο

Δ) Η τεχνική αρτιότητα του εκπαιδευτικού υλικού.

- Ταχύτητα και ευκολία χρήσης του συστήματος
- Βαθμός αξιοποίησης των πολυμέσων (ανάλογα με τη φύση του αντικειμένου)
- Ελάχιστες απαιτήσεις σε υποδομή από τον εκπαιδευόμενο (Η/Υ, λογισμικό)
- Παροχή δυνατοτήτων βελτίωσης και επέκτασης.
- Υποστήριξη της διαδικασίας ροής της εκπαίδευσης

Στα κεφάλαια 6 και 7 που έπονται, γίνεται και η επιμέρους στατιστική ανάλυση, όπως προέκυψε από τα καταγεγραμμένα ερωτηματολόγια των συμμετεχόντων στο έργο.

5.3 Μεθοδολογία και δείγμα

Η τελική αξιολόγηση θα είναι διαμορφωτική και θα διενεργηθεί τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 2008, στο τέλος του εκπαιδευτικού προγράμματος. Εργαλεία

της διαμορφωτικής αξιολόγησης θα αποτελέσουν⁷ ερωτηματολόγια, τα οποία και αναλύονται σε επόμενο παραδοτέο. Τα πεδία ερωτημάτων αφορούν στην Οργάνωση και στο σχεδιασμό της Επιμόρφωσης, στην Επιμορφωτική Διαδικασία, στο Διδακτικό υλικό, στο Εκπαιδευτικό Λογισμικό (πεδία με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής), στην Εφαρμογή στα σχολεία και σε Προτάσεις για βελτιωτικές παρεμβάσεις (πεδία ελεύθερης απάντησης).